КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарчу Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛУ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 19 (4499). | ШИНАРДИ, 13 февраль, 1968 шу. | Мах 2 кап.

ПХЕ ШЕРА ПЛАН — ХАНАЛ ХЬАЛХА!

В. И. Ленин вань 100 шу дизара накъадолхаш

ПРОДУКЦЕ ДИКАЛ ЛАКХЪЯР — КЕРТТЕРЧАРЕХ ЦАI

Пхе шера план ханал хьалха кхочашъяра шерра социалистически къийсам хьаржай Нохч-ГІалгІайчен промышленность, транспорта, предприятеш, гІишлошъеча организацеш коллективашта юкъе. Дукхахча коллективаша хьалхо кхо ца деш къахьег шоай социалистически декхараш толлаш кхочашдара. Пачхьалкхен план кхочашъяра къовсам лоттабарал совгІа, арахецача продукце дикал лакхъяра а тІагІо тІаьхьег цар. Московски ленинградски предприятеш инициатива хьал а лаьца, дикен тІехдикен продукци арахецаш дукха предприятеш я вай республике.

Къаьстта чІогІа къовсам лоттабу продукце дикал лакха хилийтара Грозненски химически комбинате, КПСС XXIII-ча съезда цІерагІча крекинг-заводе, Шерипов Асланбека цІерагІча нефтемаслозаводе, кхыча предприятеша. Химически комбината коллектива арахеца фенол дуьзен дикагІйолча стандартага кхачад. Европе дикагІа лоархІарашта юкъе ю пуш апетон. Пачхьалкхен стандарташа маьххара да цига арахеца спирт, полиэтилен, дубитель, кхыйола продукци. Пачхьалкхен стандартий бейрамах я Грозненски крекинг-заводе, нефтемаслозаводе арахеца еррига продукци, мишта дика хьокхамаш да республикерча кхы дукхача предприятей коллективай. Арахецача продукце дикал лакха лоттадах совгІа цу коллективаша тІехкхочашъю [illegible] шера планаш а.

Арахеца продукци дикен тІехдикен хилийтара дукха мероприятеш чакхъяьлхай Грозненски химически комбинате. Уйхала замм тІахьожам лоттабу продукце дикал лакхъяра, гучадалина кхочамбоарар сихха дІадоаккх. Шоай ар санна йолча мехкарчу предприятей дикагІйола опыт Іома а еш производствана юкъехкхуъ комбината болхлошта. Технически отдело тІахьожам лоттабарал совгІа комиссеш а пехаш продукце дикалга хьожаш. ДикагІбарий опыт шерра дІайовзийт цар а.

Продукце дикал лакхъяра лоттабу къовсам денгара денга шоргІа баржаш латт вай республикерча предприятешка. Дукхача предприятешка дукха болхлой ба технически отдела тІахьежам боацаш продукци арахецаш. Из сийлен боккъо яьккхай цар дикен тІехдикен продукци арахецарца.

Пхьабакъда, республикан пхьайолча предприятей продукцена юкъе хІана а цийслу брак. Эсала лен продукце дикал лакхъяра боах Шалкарча шекар лечу заводе, Самашкински консервни заводе, «Терек» яхача мебельно-хьуъ чакхйоахача фирме, «Электроприбор» яхача заводе, Грозненски хога гІирс беча фабрике, кхыча предприятешка.

ДІалахача шера шекар доакхача завода коллективо арахийца 12 эзар центнер шекар пачхьалкхен стандарте маьххара дацар. Миштта кхо рекламаци еа Самашкински консервни заводо арахийцача 137 эзар банка консерваша, «Терек» яхача фирма коллективо брак йолаш продукци арахецара пхьан шера пачхьалкхенна хаь зе 13,5 эзар сом да. Грозненски «Электроприбор» яхача заводо архийцача автоматически приборашта, шарикови авторучкашта соахка 29 рекламаци ера.

Брак йола продукци арахецаро доккха бе ду пачхьалкхенна а боахамашта а. Цкъа-дале, из юха тоеш дукха хьа зехьа йов болхлой, из план кхочашъяра Іатт, пачхьалкхенна дукхача маьха зе хул.

Пхьайолча предприятешка брак йола продукци арахецар башха харцахьа хІама лархІан. Пудуьяо саккет долаш продукци арахийцача болхлочоа бе бештІа бейх бац, цох хиша зе цун четах юхаметтоттадайтац. Шерра дІайовзийтал брак йоацаш продукци арахецача болхлой опыт, цох пайда эцац. Продукци дикагІа хилийтара керда резерваш лехац. Пхе шера план толамца кхочашъяра эгтера лоархІаметІарча укх шера вІалла да мегаргдоаца кхочабоацараш зе уж.

Пхьанкха предприятешка хила йиш яц брак йола продукци арахецаш. Арахеца продукци дикен тІехдикен хилийтар хІара предприятей лоархІамен кхоачашдаьча даргдоаца декхар а хиша дІаотта деза. Пахадаш къовсам лоттабе беза продукце дикал лакхъяра. ШерагІа йоаржае еза предприятешта, цехашта, сменашта, участкашта юкъе продукце дикал лакхъяра социалистически хьа. ХІара предприятешка декхарийла я продукци дикагІа хилийтара хьалда йола мероприятеш чакхъяха, керда резерваш леха.

Партийни профсоюзни организацеша, халкъа тІахьожама органаша даим біарг тІаловттабе беза предприятей арахеца продукци хьоштай хьожаш, цун дикал лакхъяра лоаттабеча къовсама юкъеоза еа общественность. Шерра производствана юкъехьа еза вай республикерча а мехкарча а дикагІйолча предприятей опыт. Массайолча предприятешка хила деза продукце дикала ди.

Предприятей кулгалхой, специалисташ декхарийла бе продукце дикала Іоткъаш дола кхоачамбоацараш сихагІа дІадоха, дикен тІехдикен продукци арахецача болхлой материальни безам совбаккха.

Технически тІахьожама отделага ца хоатташ продукци складе дІачуяла беьзо миккара къовсам лоаттабеш хила еза хІара смена, бригада, болхло.

Завода марка сий — из еррагача коллектива, хІара болхлочун сий да. Продукце дикал лакхъяра къовсам лоаттабар партийни, профсоюзни, комсомольски организацей еррагача общественностей декхар да.

Дика къахьег Грозненски аьшкабетона конструкцей завода 2-ча цеха коллективо. Бахха тІа дика толамаш дахарца белгалбаьнна бетонщикий бригадир Н. Рожков, арматурщикий бригадир С. Бабенко, болхлой З. Дмитрова, Л. Холдаева, кхыбараш. Денна норма 115—130 процент кхоачашъю цар.

СУРТА ТІА: болх беш я Дмитрова Зоя. И. Пляева сурт.

ЛАЬТТА ЛЕЛАДЕ ІОМАБУ

Укх деношка Нохч-ГІалгІай юртбоахама кадрий квалификаци лакхъеча школе растениеводства культураш кхеергІолча бригадирий шин бетта курсашка деша хиннараш экзаменаш дІаралуш бар.

Комиссе председателя И. Брихковски дуол курсашка деша бригадирий програмчах лаьца:

— Керттерча лаькъе курсболча бригадираша дІадовзийтад вай республике хьалхалаттача боахамашта карагІаьнна. юртбоахам легІабоалабара маькъаш дІахьийхад, продукцега дІадолачун структура йовзийтай, мелиорацие балхаш найса леладе Іомайаьб, миштта кхьола лоархІаме деша дайцад курсашка.

Сарракьа массанегара ше эзамен хьайна ваьча чІогІа раьза а волаш нов. Брихковски белгаладу курсашка дешаш хинначар цоаш школе яьккхача ханах дика пайда ийцалга.

Курсаш яьхача тхьа йах сагах иттанена эгара лакхагІа йоца оценка еттаьй, цхьайттанена програмчах хика йовзалга тешал даьд комиссе.

Уж боашам укх школе цина сІнра семинаре дешаш хилар кхераме техника боккъолаш Іомаеш хьы а 32 саг. Къахьегама участкашка дерттІа йаьха вахарен упахиІенон лорас хоиргІа царна.

П. НОВАКОВ.

ТХО ШУЦА ДА, ВЬЕТНАМСКИ ДОТТАГІИЙ!

СОЦАЕ АГРЕССИ

Американски агрессена дуьхьа турпала къовсам лоттабеча вьетнамски халкъаца йолча барт-цхьоагІонна хетаьча митинга гулбеннабар Грозненски химически комбината болхлой, гІулакхаре нах, инженерно-технически болхлой. «Кулгаш дІадаха Вьетнама тІера», «Тхо хьоца да, турпала Вьетнам!», «Маьулла сихха Вьетнамерал» яхаш да гулбеннарашта бе доахка плакаташ.

Лоацца къамаьл а даь митинг хьоелл комбината партнома секретара нов. Закарченкос.

Трибуна тІа воал комбината директор нов. Шипов. «Вьетнама лаьтта американски империалисташ дега бе вьетнамски халкъ гора оттада, шоай Даьла кортамукъале дуьхьа вьетнамски патриоташа лоттабу къовсам тоІабе. Баьцда, агрессора хетар гаьна да. ХІара денна вьетнамски патриоташа холуш вІамаш отт бийга боацача «хьоашталь» цар марионеткашта. Дингара да массаь доал чІогІІу халкъе лоттабу къовсам, коталомца мара іа чакхбарг ца вилаpак шоке цу.

«Вьетнама машаре горадашта юрташта» эзь дайнача агрессора чуетт бомбаши напалми, мехи даьй, новной, берий, боникача маьхта цІий,— аьлар КИП цеха слесара нов. Самойловас, — мацулла сиха соцабе беза агрессораш. Берригача советски нахе санна, аз а: «Тхо хьоца да, вежарий Вьетнам!».

Гулбеннараша чІогІа ладугІ комбината ветерана, № 130 йолча цеха слесара Гончарова даш доладь къамаьлга. «Сона дика боаз тІом. Сийлахь-боккхача Даьхенна тІам тІе дагІа йоацаш виннав со. Цудуьа дорга ба со вьетнамски халкъе дуьхьа тІом хьоабаьча американски империалисташта. Маьулла сихагІа соцаева из варварски агресси. Къовсам лоттабеча вьетнамски халкъа мехкоге материальни а тІома а новкъостал дІа йола вай лаьмсара практически, политически дег тІара къообалъаш хьаллоац аз.

ЦаІ шоллагІчоа тІаьха трибуна тІа буял димилеш. Даг лоаш, дерх Бенна дуьш цар Вьетнама американцаша йоаржаьча агресси.

Американски империалисташта чІогІа бела кхайкабеш, къовсам лоаттабеча вьетнамски халкъаца шоай барт-цхьоагІо чІогІа юллар бингалдоаккхаш яр гулбеннараша цхьабарт белаш тІайацца резолюци.

М. АУШЕВ.

«ВЬЕТНАМ КОТЪЯРГЬЯ!»

Вьетнама турпалера халкъ хьаллоацаш митинг хилар укх деношка Грозненски района «Советская Россия» яхача колхое.

Митинг хьайийлар колхоза председателя нов. Ш. А. Абдусаламова.

— Новкъостий! — аьлар цо, — американски реакционни доадду гІоараш дукха шераш хьалхагІа денз хьадоагІа шоашта массеза а дагалаттар кхочашде — къовсам лоаттабеш йолча Вьетнама пилаш фуннагІа даь а бухлоаш гІерташ. Нах боабеш йола газаш, напалм, машина бахача наха бомбаш чуеттар — из а шиа паргІатон «хьачерех тийша хІама доаш кулгем лорадар духьа къовсам лоаттабеш долча Вьетнама халкъа духьала къовсам лоаттабара дукхагІа езалина метод.

Вай, дерригача советски халкъо а машар безаш мел долча адамашша а санна, эзь кхайкаду вай американски бІехалашта, дІаькха а дІакхайкаду «Тхо хьоца да, Вьетнам!»

Оратора дешаш хьаллоацаш цхьатерра тІоараш дет гулбеннараша.

Къамаьл а доаш ю колхоза керттерча агрономи В. Г. Власова.

— Дуьнен общественность цкъа сенна духхаьа а хьадийхад американски агрессорашкара оакхарий хьисале Вьетнама чуетта бомбаш соцаелга, — йоах цо, — Цхьабакъда, уж лоадугІаш бац. Хаттар отт: фу хурд-хьогІ цу тьаьрбаьнача тІемахоех? ЦаІ мара хила йиш йолаш дац жоп: эшаргба!

Шиа къовсаме цхьаь дац вьетнамски халкъ. Цунгахьа я дунен еррига социалистически лагерь, материальни новкъостал ду со цунна.

Дукха дийцар митинге. Къамаьлаш дир: Ш. Закаевас — звеньевас, А. Солтамурадова — колхозлочо, кхычар. Цхьабакъда къаьстта чІогІа дет чу дужаш дар юртсовета председателя А. Вастаяова даь къамаьл.

— Новкъостий! — аьлар цо. — Вай мехкарча новкъоштен дахштен дика дагадоагІа дІабахача тІемо тІаккхоачадаьр, дага а доагІа, цІакха дин а лургаш. Цу турпалерча къовсама боабьрех дийлхача цар бІаргашкара хий хІанз а докъадалакха да. Цу дайхи новкъохи дуккхабараш тахан укх митинге ба. Цудухьа царна хов, Вьетнама новкъоштен лаьштен цу тІемо мел йоакха сагото тІаккхоачаь хургьа. Сагото лайнача дайпояной воайи цІерагІа вай ях: «Сий дайнад американски агрессорий, парна моттиг ма хийла Къулбехьен Аз! Вьетнам котъяргьа!»

«Сий дайна американски агрессораш!» яхаш массане а цхьатерра кхайка а деш чакхъьлар митинг. ТІайийцар резолюци.

Ю. ИГЕР.

ДАИМ МАШАР — ИЗ ДА ТХА ДАГА!

ТІаьх эьна нахах хьалйиза ир укх деношка Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен педагогически института йоккха актови зал. Уж нах сенна баьккаб кхетаде хала дац цар бе доахка лозунгаш бІаргадайча. «Тхо хьоца да, Вьетнам!», «ДІадаха кулгаш Вьетнама тІера!», «Вьетнам котъяргьа!» яхаш да уж.

Шоай кортамукъале бахьан долаш вьетнамцаша лоаттабеча турпалерча къовсама хетаьб яр педагогически институте хинна студентий митинг. Из хьайийлар институте парткома секретара нов. Беляева. ТІаккха эгара хьалха къамаьл дир институте Іилман балхо профектора доцента Н. А. Тавакалиева. «Дукхача хана денз КъулбаМалхбоален Аз еркате лаьтташта тІаккхуш хиннаб оакхарийколонизатораш. — йоах нов. Тавакалиева. — Империалисташа бІаьшеренашка дова лаьд цу мехкашта, амма цар доал дарех хьахиннар дукхьал гІайтІа, зе ба. Кортамукъале езача, денал долча халкъо лоаттабеча къовсамо шиа толам боккхаргба. Вьетнамски халкъ котдаргда. Цергахьа да социалистически мехкашкара дерригa халкъаш, Америка шиа прогрессиви адамаш. Оаха а их тахан «Эхь да американски агрессорашта!», «ДІадаха Вьетнама тІера кулгаш!».

Цунна тІехьа трибуна тІа воал историко-филологически факультета студент Гадаборшев Мухьмад. «Нохч-ГІалгІайчена гаьна я турпала Вьетнам. — йоах Гадаборшева, — цхьабакъда тха дІайха дегаш даим шуца да, тхо къамсара доттагІий. Тхо шоа а даш шун денал дола халкъ котдаргхиларах. Берригача студентий цІерагІа тха доаман дІайна салам моаршал да шуга!»

Митинге къамаьлаш дир института вокккагІча преподавателя М. Суляева, историко-филологически факультета студента Б. Нанаевас, естественно-географически факультета декана В. Н. Погуляйчикос, физико-математически факультета студента Ш. Зосиме, кочегара Г. Шинкарева.

Американски агрессе Вьетнама дукьал лоаттабу бІеха тІом соцабар вІадехаш резолюце тІайийцар митинге.

А. ЦИЦКИЕВА.

КА МАЬХАЛ ЯЙЛА ШУН

Империализма агрессиви гІулакхаш къьега хьагойт вІашагІкхийттача Штатама хІанз Вьетнама турпалерча хьалкъаца лоаттабеча бІехача тІемо.

Кортамукъале езача халкъа лоІам тоІабара цхьакхи бІеха гІулакх дегаза хетац американски военщинана. Цхьабакъда, фуннагІа дойн а дІахьалха уха истори соцьургдац империалисташта.

Вьетнамски доттагІашта карагІдаьннача шоаш дог гІоадалийна хилар, вежарашха долча вьетнамски халкъа бакъдола гІулакх котдаргхиларах тийша хилар хьагойтар укх деношка Алхан-Юрта клубе митинге гулбеннача «Красноармейский» совхоза механизатораша, хьайбаш лелдераша, интеллигенце, дешархоша.

Митинг хьайийлар КПСС Урус-Мартана района секретара нов. Бибулатова.

— Вьетнамски патриоташа даьхан [illegible] толамаша керригача дуьнен дІагойтад, — аьлар совхоза керттерча агронома, РСФСР заслуженни агронома Г. Кундиджиева, — цукъен кхычарех тийша хІама доацаш хилара тІехьа, баьхолча гІулакха тІехьа къовсам лоаттабеча халкъа фу карагІдаргда. Шиа интернациональни декхар кхочаш а деш советски халкъо материальни а моральни а новкъостал ду царна, кхы дІахо а дергда.

Трибуна тІа воал совхоза шоллагІча отделене управляющи Р. Исламов.

— Ер бархІлагІа шу да турпалерча вьетнама кІанташа шоай Даьхе бахьан вІий Іоухийта. Укх тІехьерча хана 64 города, провинциальни уездии центраша, хІаьта миттта еррагача американски тІема базашта атакаш яь тІеха гІерзанца хийчаьча патриотий низаша. Вьетнамцаш, котбоаргба, хІана аьлча ирах, кортамукъале яьхха гІетта халкъ эшалургдац цхьанена а.

— ЧІогІа боакха хаь хилар тхона американски оккупантехи сайгонски марионеткехи Къулбехьен Вьетнама патриоташ котбалараш болча хоамех, — аьлар совхоза шоллагІча отделене доярка Т. Хамидовас. — Тха уйлеш дегаши Вьетнама патриоташца да. Лакхара хьокхамаш гойтар тхоай машарерча къахьегамца хьалзоаш оаха шо, тха вьетнамски доттагІий.

Митинге къамаьлаш дир юкъерча школе хьехархочо Айдамиров Іальвс, 10 класса дешархочо Азьбов Сайхана, кхыбараша.

Митинго тІайийцар американски империалистантa дукхьалара резолюци.

Январь бетта план 112 процент кхоачашъйай «Грозпромстрой» треста № 4 йолча гІишлой-монтажни управлене И. З. Цатурьянц керте лаьттача бригадо. Грозне хьалдеш лаьттача 94 квартирий цІагІа 1059 квадратни метр уйнаш теха баьннаб уж. ДеррагІа корий санагІаши 47 квартира балара санагІаши дІаоттадаь баьннаб бригада члеваш. Дукха ба укхаза толамца къахьегаш болхлой. ХІара денна нормаш тІехкхоачайъю плотникаш З. Мирзоева, С. Алаудинова, кхычар.

СУРТА ТІА: И. Цатурьянца кулгалдеча бригада плотникаш (аьрдехьара аьттехьа) С. Алаудинов, В. Корниенко, З. Мирзоев, М. Гайтемиров.

И. Пляева сурт.

МИШТА КХОАЧАШДУ ДЕКХАРАШ?

ХІАНА ЭШАЕННАЙ ШУРА

Дуккхен шурайн доспам болаш боахам ба Шалъа района «Джалка» яха совхоз. Хьайбай боахам лелабараш из рентабельни хилийтаран ора хьалаш долаш да совхое. Цхьабакъда, совхоза кулгалхошен специалистанен боахама цу керттерча дакъа боагІача бесса теркам тІабахийтац. Цхьа эзар гаргга белаш да совхоза кхаь отделене. Уж хьайбаш Іалгара мишта доах, пятилетка кхоалагІча шера тІайийца социалистически декхараш мишта кхоачамду хьожаш шин отделене хилар тха рейдови бригада.

Укх шера хьалхарча квартала планах 110 тони шура пачхьалкхенна дІаяла езаш ба цхьоалагІча отделене шурий-товарни ферма хьайбаш лелдераш. Из декхар кхоачашде йиш хургъяр цар совхоза кулгалхоша соакха ханналь дерттІа Іала кийчо яьлаьре. Хьайбашта кхоачамбоалаш доакъар дац ферме. Іаланъе езаш хинначул кхоалагІа дакъа мара яц ферме йол, силос эшачул 1900 тони кІезигагІа а. Хьайбашта оттаьча рациона юкъе вІалла а яц концентраташ. ХІаьта силос екъем чам боацаш я, пудуьа из еррига яц хьайбаша, дукхагІа ар улийе хьаьжка. Жом юкъ-юкъе мара телац.

Каьха санна лохъеннай ферме шура. Нагахьа санна дІадахача шера 5 февраль тІаккхоачам шечахьалкхенга еха шура 25,5 тони хиннале, укх шера цу хана вурийта тони совгІа мара еккац. Іалахьаге кІезига а хІара ІаттагІара йоаккха шура.

Лоха я ферме къахьегама дисциплина. ХаннахьадІалакхкхан хоахалка кІалхара кхо, кІийле даим тІаьда латт. Кхо аракхуьсача транспортера лента тоа а ца деш керда чуахарах доладаьд хаьрнаш. ХІаьта лента коровника чу цеш оагІонашка дІа-хьа а кхуьсаш ул. Ферма кулгалхошта цунах дош ца лете а дукха рузкъа дІалахийтад цунга из [illegible].

ХІара дийнахьа 4—5 етт бахкар бахьан долаш из тІехьа тІакхета еза шура денгара лента лохлу ферме, тІехьарча декадах 5350 килограмм ыкхача феврала дІадахача пхе дийнахьа 4117 килограмм мара ыкхаяц.

Дукха дог делахургдаш гІулакх дац кхоалагІча отделене ферме дигтар а. КІезига йоаккх шура укхаза а.

Доккхий декхараш тІайийнад ферма хьайбаш лелдераша. Укх шера хІара кхоабача ІаттагІара планах 1850 килограмм якха езача 1900 килограмм шура якха социалистически декхараш тІайийцад цар. ХІаьта еррагача ферме йоаккха шура 550 тоннага дІакхоачае еза.

Тамаш я уж декхараш кхоачашде вІаштІехьдоале боах хІанз санна леле. Ферма кулгалхой сагота бенне а, хьалхарча квартале шура яккхарен из пачхьалкхенга йоахкарен план кхоачаш ца яр ктерам ба. ХІанз ца дьар тІехьагІа кхоачашде хала хургда.

Хьалхарча квартале 85 тони шура пачхьалкхенна дІаяла езаш ба ферма хьайбаш лелдераш, хІаьта цунах 26 тони январь бетта яла езар. Хьалхарча бетта план кхоачашъяьнни — бархІ тони шура ца йоаккхаш йисай.

Укх тІехьарча деношка дукха шура эшаяй ферме. Фу бахьан долаш да из, аьнна хаттар дича, массехк ди да концентраташ йоаца, из чІогІа Іаткъ шурийна, йоах лоярхаша.

Шура кІезигьлар санна во гІулакх да лоахан Іаьхара дисар. Хьайбашта осеменени яра болх мела леладу совхое. ЦхьоалагІча отделене ферме укх шера тхьаь пхиъ етт Іаьхара бисаб. Кхы а дукхагІа да Іаьхара [illegible] кхоалагІча ферме — 40 етт.

Фу бахьан долаш дисад хьайбаш Іаьхара аьлча, бехказдувлаш хьайбаш лоам даже дІалаьхкадоа баха соахка, — йоах кхоалагІча отделене ферма осеменатора Юнусова. Цу хана осеменени е лоам саха йиш йоацаш цамогаш хилар со. Мича бар цу хана совхоза отделенé кхыбола специалисташ? Кхы сагоахийта йиш яцар цига.

Миштта мара кулгалхойи специалистами сагота ца хиьча таман яц совхое гІулакхаш эсала лелар.

Шура эшаялара керттера бахьанаш сихха тахка а техка ферхай боах тоабе беза совхоза кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша.

«Сердало» газета рейдови бригада: И. ДЖАРАЛИЕВА — цхьоалагІча отделене доярка, С. ЦАМАЕВА — кхоалагІча отделене доярка, Т. АРЧАКОВ — тха собкор.

СалоІама керда зона

Бахха тха ден кІирага доаларца йолкха торке ю вай республика къахьегамхой салоІам лерттІа вІаштІехьбайнкхара. Хьалъю керда стадионаш, салоІама цІенош, басаш.

Каста Грознерча къахьегамхой шоай мукъа йола ха дІаяхьа йиш хургьа Пригородное яхача юрта гаьна йоаццаш керда къальчча салоІама зона. Цун проект оттаеш я Севкавгипросельхозстрой Грозненски филиал. Горада мас километр гаьна мара яц из салоІама зона. Цун чуйнагІаш хургьа 70 гектар майда йола водохранилище, лодочни станци, бераштa лувча лаьрхІа зона, пляж.

СалоІама зоне хургдаьа эдаьненшта, ресторанш, кафе, кха гІулакх дара павильона, кхьдаьчча а проекташ оттаеш латт хІанз. Искусственни водохранилищан маьлбузаьхьарча берда йисте хьалъергьа еен дара йийла а кьайла а бассейнаш. Цар чу дІайха хий хургда термальни артезиански скважинанашкара хьатІадайадаь. Укхаза хургйолча пляжаш тІа цхьана ханна миштта эзар совгІа сага салаІа йиш хургьа.

Проект оттаеш йола салоІама зона Черноречье йоачул зІонагІа яле а тоаянгІа хургьа. МалагІаш а аьлча, уж я ганахьара Іалакха хоза меттиг, цІена фе, укхазара термальни хиш.

Ш. ЕВЛОЕВ, архитектор.

Оаха яздаьчун лерагІа

«Зехьа доадаь хи сатьвя» — миштта керте а яздаь 11-ча январе арадаьннача «Сердало» тІа кепатехача статья тІа дуццар Назарен районе марксизма-ленинизма дардаш Іомаеча школа шоай болх эсала вІаштІехьбаьккха хилар.

Цу хьакъехьа редакцега дайтача кахьита тІа КПСС Назарен райкома секретара нов. А. Тутаева язду: «Назарен № 432 йолча ПМК конторе вІашагІехдача марксизма-ленинизм дардаш Іомаеча школе дІаязбаь райбольницан автобоахамен парторганизацей цхьабоза коммунисташ занятешка ихабац. КПСС райкома бюрос из дош дийна а дийна лакхе йийцача парторганизацей секретараш бехктоахаме эзаб.

Бахха ди тайп-тайпарча ханашка чакхдоалаш хилар за занятешка кІезига ахара керттера бахьан.

КПСС райкома бюрос из дош дийначул тІехьагІа дикка тоаденад дешар, автобоахаме вІашагІьеддай школа филиал, хІанз занятешка ух берригa ладугІараш.

КПСС ОБКОМЕН РЕВИЗИОННИ КОМИССЕН

Укхал хьалха арахьнисча номерехь «Сердало» хаам бича тайпана 8—9 февралехь XII областной партийни конференци хилар. Тахан оха лу КПСС обкомен ревизионни комиссин отчетни доклад йолу прени.

Массехьа хьалха къамел дир прениех КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретаро нох. Спесивцевс. Цо белгалдаьккхар КПСС XXIII съезда решенеш кхочушъеча, экономика а культура а кегIайоалларча отчетни хана Нохч-ГIалгIай областной партийни организаце доккха толамаш даьха хилар. Партийни балха кепаш методаш тоалуш яргIа, лаьтта кегIаенай партийни демократи.

Областной партийни организаце юкъахьа хьалхагIа йола отряд я Грозненска партийни организаци, йоах оратора. Отчетни хана дикка кегIаенай цо, кхуш да цо даьха толамаш а. Хала 17 ди хьалха кхочашдийр горола промышленноста 1967 шера план, планал совгIа дукха продукци арахийцай, лакхъенай промышленноста эффективность. Хьалхарча мугIарашка я мехкаьтта хьоза дукхагIа даьккха Моаленна «Старопромысловский» НПУ, планал совгIа дукха хаьмечари продукци арахийца химкомбинат, КПСС XXIII съезда цIи лелаш крекинг-завод, кхыдараш. Дикка тIо хьош даьха, машинашьерашa, энергетикаша, кхыча предприятеша.

17 предприяти я городе планированен экономически стимулированен керда системах болх беш. Цар технико-экономически хьосдамаш керда промышленности [illegible] дукха лакхагIа ха.

Тоалуш долгIа къахьегамхой материальни хьал. Шин шера 4 эзар квартира еннай городе къахьегамхошта, дикка дукхагIа лехках бахкна махата промышленни а продовольственни а товараш.

Из дерригахь а бахана партийни кулгалделга тоадалао бахьан долаш кхахьинна хIама да. Партийни организацей лоархIам лакхбенна, цар балха стиль тоенай. Идеологически болх наха коммунистически кхетам балара тIеберзабаь ба.

Партийни просвещене сете вешаш да 37 эзар саг. Марксистска теори юхаш IомвархIа новкъостала вIашагIъеллай 38 лекторий. Пропагандистски болх тоэбара дукха балхалдах городской партийни организаци.

ЦхьабаькъIа, дукха кхоачамбаазараш а да тха. Укх шера дикка бега та продукцеш реализаци дра план кхоачашъяьцац гороза промышленносто. Планаш залаш кхоачашъяьцац Заводской Ленински районаша. Везаш ха гIулакхаш капитальни строительстве. «Чечингушпромстрой» объединене тIеяшошъа хьахийнача ахчах пайда ца эцаш хилла 16 миллион сом. 1968 шера, йоах оратора, сахьаргара хувца деза гIиллошъара гIудахь, цу хьакъе хе дезараш белгалдоахаш я горкои.

Дукха ха хIана городе партийни организаце чIоагIа фешам тIабахийта лелалу хеташ. Наьна юкъе да белашем дизельни вовгорей лакхъяло, мехкаьттаца хьайоагIача газах пайда эцар. Бувув цаттача контоpашка лакхъе еш технологически дисциплина, аварешь, прогрессивен хургIйоаца гIулакх де дола.

Мехкаьтта дохкхача, цо чакх доаккхача промышленносте дукха резерваш а тха пайда ца эцаш. Цу резерваех пайда эца беза дIахо производство кегIайоалларa. Партийни организаце шой дехьар ларзI-организаторски а политически а балха уровень лакхъяр, балхадара кхоачамбоадараш дIадахна берригa коммунисташа коллективашa сапцагIъяхар, пятилетка кхоачашъяр. Пурва бола анид ларзI оаха экономически реформа шерла. Пятилетка хана хьалха кхочашъяра а В. И. Ленин вань 100 шу дузача денна сийленна йоаьбадахара а крекингисташа дIаполадь дика гIулакх хьал а даьха ерожа, коллективаш сапцагIоалхаргах коммунистаца пятилетка 1970 шера 7 ноябре кхочашъяьа.

Доаш лу КПСС Шалья райкома хьалхарча секретара нох. Осмаев.

— КПСС обкома хьалхлепа, — йоах оратора, — дикка балхаш даьх Шалья района партийни организаце планаш а социалистически декхараш а кхочашдеш колхозий, совхозий, предприятей къахьегамхой сапцагIбоахаш. Тlехьавича шин шера дукхагIа чу а яха пачхалкхенга йоака я йоалх шера бохалла продукци.

КПСС ЦК майсхи Пленума решенеш кхоачашъеш дикка мелиоративни балхаш хьа районе, шердаь хиш декъ лаьтташ. 50 совгIа тайп-тайпара гидросооружени хьй района колхозашкех совхозашкех. 2000 гектар лаьтта хьу тIара дIа а кхиха ирригацехьахад. Юкъа боахамаш хиш дехкача боахамех министерствашка кIезига новкъостах лу тхона техникацем средствашцен.

Дикка балхаш лу районе хьайбай боахамера хьлаш тадлана а. Къычa районашхара дикача фух дола Iаьсий а йIлеш дикагIйола кевнан дехьлу оаха. ХIана тха фермашка лаьттача гIулакхаша хьаьвох оаха укх шера а яхе шера а планаш толамца кхоачашъергхилар.

Пхиъ йоккха промышлени предприяти я тха районе. Массане а кхочашъю цар планаш социалистически декхараш. ДикагIа бу болх «Пищемаш» заводах дукха хам...

...биктех. Цар дилла я тIехкхоачашъю планаш. Цхьабаькъа шекар лечен ашжабетонни конструкцей заводаца арахеда продукци эсала я. Сакхат доаллаш йола продукци арахийцачуйга оалал хIама дац заводий кулгалхой а партийни организацей а, хIаманна доал да керешна, балха да везха йоерацца мацар ба.

Юбилейни шера горол хьй Аргун яхача поселках. Из бокха яхаь ба района къахьегамхошта. Йоккха промышленни предприятеш а йолаш йола кегIайоагIа город я Аргун. Цхьабакъа кIезига я укхаза культурно-бытовой учреждениеш. Ериг горол чуловцаш телефонни бугзам, канализаци, кхоачамболлаш хий дац городе. Дукха къахьега мегарг дола нах бах городе, дика города чура транспорта хьалаш эсала хилар бераш а бод уж болх бош, хIаьта заводишка а шоай чеиаптовета юкха я ца нен городе лу хьал лeш дола цIенош. ХIаьта Аргунера ашкабетонни конструкцей заводо Грозне лу наха чубаха цIенош. Из геттара хала да кхетаде. Оаха деха, йоах оратора, горад Аргун тоадара тIеэтта новкъостал дар.

Кадрай лош хьоалича нох. Осмаева белгалдаьккхар шоай районе из гIулакх эсала латтош хилар. Райкома бокъонца хьалхеш предприятей, колхозий, совхозий кулгалхошкаца цар боахамашта бокъонца доаллеге, хадраш хьахоржача тIалатаж лу. Из тха кхоачамбоацавех цаI да. Дукха ха йоаццаш техкар оаха отзав ленеш управлянерем, бригадираш, фермай заведующеш кулгабалара бахьанаш. Цига гучаделлар балха тIаьва мукъабоалийтавех 70 процент бовам махаца болх бе ца хоэш, эзел юаца гIулакхаш доахкаш, административиви еш хилар. Районе а юххьанарча а партийни организацеша а хIана чIоагIагIа терках тIабоийх кулгалхоча хадраша дешийтара, политически уровень лакхъе а болх бе IомабаIа а новкъостал лу вара.

КПСС XXIII съезд хинначул тIехьагIа партийни балха кепаш фешам а методаш а деха доалхенна тха. Райкомо новкъостал лу партийни кадрашта партийни строительства дешаш кхетаде, партийни вахаре ленински нормаш йоаза, уж кхоачашъяра тIахьех коммунисташ.

Идеологически балха дукхагIа терках тIаьхийта аьнкай райком. 37 агитколлектив я районе болх беш, царна чувоагIа 500 агитатор. 200 политинформатор. Цхьаьха квалифицированни методически новкъостал эшаш моттигаш нийслу царна. Цхьабакъа обкома пропаганди агитацей отдела бегIомгахьара новкъостал кIезига хул.

Оратора белгалдаьккхар отчетни хана партийни а советски а организацеша, боахамашта кипте латтарашта кулгалделга КПСС обкомо дикка тоадаь хилар, шоай балха хьалхара цар беккхокхам лакхбаь хилар. Ма Iо йоалача хана, йоах цо, дукхагIа терках тIабахийта беза обкомо тIаьийю решенеш кхоачашъяра лаьттабу тIахьешкех чIоагIбара.

Трибуна тIа ва «Грознефть» объединене начальник нох. Мазаев. 1966 — 1970 шерашка хана боахам кегIабеалабаьр пхи шера плана хьалхъехьара КПСС XXIII съезда Директиваш. Йоах оратора, мехка экономика дIахо чIоагIъяра, советски нахьа материальни а культурни а хьаштьаш кхоачашъяра, вай оршагача тоошех пайда эцаш тIалерзала да. Пхе шера план советски халкъа коммунизма материально-технически база хьалъяра лоаттабеча хьовсама керда этап хилар яхета а беш. Тха объединене предприятей болххаша боккха болх баьй тIехьавича шерашка. Семидесятка шерашка 3,9-ла лакхъаь мехкаьтта доаккхилга, газ — яттсеха. Мехка мехкаьтта доаккхача пайпашта юкъе хьалхагIа моттиги Къылбасеза - Кавказе хьалхара моттиги лакххай объединене. Хьаьтта берхате къахьйгаь мехкаьтташа хIадахача, юбилейни шера. Дийшаш буса 40 эзар тонн мехкаьтта лу объединене хIана.

Ши-шегIа хьахиниадац уж тоалмаш. КIоарга буруш деттарца, кIеж еттача мехкаьтта скважинашта эксплуатаци арда жаланна йола халонаш аш а еш лаьхал уж. Бертерча цхьь мехкаьтта управлене коллективана дизла а лелде йобилейни Iце байракхаш хьай.

Шу ха «Грознефть» объединене планированни экономически стимулированен кердача системах болх бу. Экономически реформата бола никъ баккха бийзар тха, хIана аьлча мехкаьтта доаккхача министерстве эггара хьалха тхо доладедай кердача системах болх бе. Миштай итогаш? Соахха тIехкхоачашйие мехкаьтта лаккхара а продукцеш реализаци дра а план. Пхе миллионал тIех ба планал совгIа баь пайда. Цо йиш хилийтар оашй йола фондаш хьаь. Масала, материальни поощрене фонда хьалха лаьвхIачул совгIа 84 эзар сом тIаккхийтар, хIаьта социально-культурни мероприятей фонде — 36 эзар сом. Дукхала цхьан шера 720 эзар сом хинна болхлошта инженерно-технически болхлоштех алапел совгIа. Цу шукъе на шера итогех тела премеш.

Беотгера хар ха хIара боахамо, ше посмидества ва а лоархIаш материалий кхомбар, чучча резервах пайда эцар, план а тIакхийца декхараш в кхьачашдара къовсам лоаттабар, хIана аьлча пунин хон хьалмала къахьегавц ше цахха экономика хакъхьаш хьала.

Цхьабакъа, кхоагIдаьхиавех кхоачамбаь Iеш дах тха. Доккхий декхараш лаьтт республика мехкаьттахошта хьалханка. Пхе шера 70 миллион тоннал совгIа мехкаьтта лаккха деза вай. Из хулувда гурр йола мехкаьтта запасаш шозза — кхоаза совйоахе. 5—7 эзар метр кIоарга скважинаш яха Iомабала беза буровикташа. Из бехктокаме а сийлен а декхар да. ВIарича комплексе технически проблемаш къоастае езарья укхаза. Цу гIулакха оарцагIзоала деза промышленноста массеха дуьха, Iалмаш учреждениеш, планировани снабжени оргаш.

[illegible]

Цу денагIа мехкаьттеца хьаIоабиева газах эсала пайда эцан хилар. Химически промышленносте чахе болах из йолга кхоачамбаь а дерегIа дахаш вай кхина, 66 процент шера ги хIана пайда эцац газ, хIана аьлча ца арнига газ хараргаш дукхаь капиталвложеннех еш, хьа еза газопровод, газобензинни заводаш. Газони промышленноста министерства гIиллошъераша эсала бу болх. Вознесенов — Грозный яха газопровод ерр латта кхьалагIа шу ха. хIана а йисте а ньппаяц. Хьаь из оза да хьатте а тIехьаьхьна объекташ дукха я. Во бу болх «Грозпромстрой» тресто а. Промышланка гIиллош хьалъера план 61 процент шара кхоачашъяьца цо совкха, хьадарьаш 8565 квадратни метр дола баха чуIе цIенош.

Республика Госплана а Министрий Совето а гIиллой материальни фондаш яла еза мехкаьтта доеккхача промышленноста, уж ца лой тхоай ниэаша гIиллош хьалъе вIаштIехьдаегдац тха.

Пятилетка хьалхарча шин шера планал совгIа 250 эзар тонна мехкаьтта деннад «Грознефть» объединене. Толамца кхоачашъьяй январь бетта план а. 1968 шера планал совгIа 100 эзар тонна мехкаьтта зала лерзI оаха. ХIана латтача гIулакхаша хьахьоех мехкаьтташош шоай кош кхоачашдертхилар.

Пятилетка хана хьала, 1970 шера 7 ноябрь тIаккхоачаш кхоачашъяраш В. И. Ленин вань 100 шу дузача денна сийленна накъадаккхаш дьожача социалистически яхь чухьа бахай тха совхоза къахьегамхой, — йоах шо къамаьл де тIаволакхи Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоза комплексни бригада бригадира. Социалистически Къахьегама Турпала нох. Мантанаевр. Юбилейни шера 1966 дерзачул дикка дукхагIа декхар совхоза коллективо пачхалкхенга ялат, шекара свекла, гидурагаш. ТIехьхоачашйиша шурен дуаш дехкара план. 135 эзар сом пайда а беш чакхдаьннах совзоза дIадаха шу, цунах 53 эзар сом тха бригада деннах. Юрта балхана культураш дIахо хьуьхьара резерваш лоаш ба совхоза болхлой, механизатораш, специалисташ. Резерваш йолаш я. Масала, лаьттачи хоттапа хьаьши цхьатара хоршашелца коммунистически къахьегама бригада коллективо сакил хьуькъаш шоаш дIахо культураш юкъ бригадаш.

Шоай бригада опытах а дIахо йоалача хана хьанарча хIаннах а дуваш нох. Пагермакова белгалдаьккхар бIаьстан балхашта кийче ара шоаш чIоагIа терках тIабохийташ хилар. Тхоай балхашара эттара лоархIамегIа хьар къахьегама овсараче лакхъяр, юрта боахама техникех нийса пайда эцар, продукцега дIадоаар лоадар лерзI оаха, йоах цо. Оратора белгалдоах бригада производственни толамаш дахара партийни профсоюзни организацей организаторски кхетамел болх тоабар беккхача лоархIаме хилар. Ишттa лоархIаме ца нийса планировани яр, материальни стимул шерра юкъейоалар.

Доаш лу «Грознефтехимзаводы» объединене начальнико нох. Пальченко. Цо дуьц тIеххьарча шераша объединене предприятеша производства процессаш тоеча, керда техникех технологии юкъейоалача, бедалаш материальни а производственни а фондох пайда эцаш даьха толамех. Пятилетка хьалхарча шин шера планаш, социалистически декхараш толамца кхоачашдай объединене. Иттаж заараш тоаIрцах дIадаьд совгIа продукци еннай мехка. Плана дальхIачул совгIа 8,6 миллион сом пайда баьй. Шин шера 30,5 процент лакхъеннай къахьегама овсарле, хIаьта алапи юкъера лаьрхIача — 6,9 процент.

Цхьанкха предприятеи из объединене плани тIаийца декхараш кхочаш да дем. Хьалхалаттт КПСС XXIII съезда цIерагIча крекинг-завода, химически комбината коллективаш, царна хилла а лелае памятни байракхаш еннай.

Отчетни хана дикка тоабаь предприятешка организаторски кхетамел болх, Из даьхаш партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша а. Дикка кIеанъеннай прогулаш, кIезигагIа хул производственни къахьегамен дисциплина телхаеш моттигаш, рационализаторий изобретателий болх тоалуш даь. Iомалдара тIа вIаштIехьбоакх къахьегам. Къаьстта терках тIабохийт кхдраца экономически образовани алара. Укх шера 1-ча апреле дизо объединене предприятеш кердача системах болх бе йолалуш хилара дуьладенна да из. Объединене болх беш а детара курсовой комбинат, дикга Iомашо хьалхадатто [illegible] квалификаци.

Оратора дуьц объединене предприятешарча кхоачамбоацарех. [illegible] болх тIа боах [illegible] белал а кийча продукци а [illegible] хьарашаш техника [illegible] дикка моттигаш я предприятешта. Хила дезача тоабаш дика дац бензин дизельни доатор. Отчетни доклада тIа тхона [illegible] тиша цийса а в кхоачамбоацараш дIаладалда оарцагIа а дIре да тхо, боах оратора.

Шале нох. Пальченко белгалбоаких мехкаьтта продуктешта реализаци дра гIулакх «Главнефтесбытоэ а системешъе а тесса лелаерь хилар. Цо бахьан ницаре бетта дезадерш план кхоачашъяьцаш объединено. Из гIулакх дIахо да йош дIаделлая.

Кхаь шера лаврIа промышленни а культурно-бытови а объекташ хьальера мероприятеш отталай объединене специалисташа: хьалде лакхъял 56 эзар квадратни метр дола чубаха цIенош, школаш, магазинаш, берай учреждениеш, шерлахъяла больницаш, Iаннхереш Серноводскерче салоIа цIенош. Цу гIулакхна дIахоцарга 17,8 миллион сом.

Дукха хьана къоачаьпъе [illegible] предприятеш технически [illegible] арахепача мехкаьтта продуктий дикал кадахъергйола керда установкагах хьалъярой шерра программа. Меншостан дакхъергъа, авахена далоргаш лакка дикал йола парафин, полиэтилен, синтетически этилови спирт. Мехкаьтта продукташ лоаттаю а уш цистернашка чуйоттa а моттигаш хьалъе лерзI Ермоловке.

Цхьабакъа, йоах оратора, уж мероприятеш кхочаш ца дезаш кхераш болаш я капитальни гIишлош хьальеча латта гIулакхаш во хилар бахьан долаш. Тlеххьарча шин шера 77 процент мара кхоачашъьяьц промышленни гIишлош хьалъера план, хIаьта культурно-бытови объекташ хьалъеох — 48 процент. Пух кертерча бахьанех цаI да — предприятей кулгалхоца гIишлош хьалъяра гIулакха бокъонца йоакхо ца ле, заказчикаша хаммахьа тIаахьал оборудовани, специальни, материальни, технически документаци, финансировани ера гIулакх эсала леладу.

Белгалдаккха дезаш да «Гипрогрознефть», «Чечингражданпроект» яхача проектни организацешта технически документаци оттаяча гIулакх лаьнц тIехьадоалаш хилар. Эсала бу болх «Грозхимнефтестрой», «Грозпромстрой» трестешa, нагахьа шера кхоачашъяьц цар планаш. Уж организацеш чIоагIъене новкъостал дар лех оратора КПСС обкомагарен республика Министрий Советагарен.

[illegible] Ленин вань 100 шу дузача денна сийлерна накъабалара а «Грознефтехимзаводы» объединене болхлоша шоай шин ш[illegible]а хиларах.

Трибуна тIа я Нохч-ГIалгIай АССР писателий Союза правлене председатель нох. Ахматова. Отчетни доклада тIа, йоах оратора, бехкеш гIаргIадаьхал республика вахаре хиннача доккха хувцамаш, хьахьевенна Ленина орден лелаеча Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой сийлен гIулакхаш. Царех доккхал ду оаха, писателашa, хIама аьлча Маяковскe аьхха тайпара оаха хьега тIа а дерригача республика хьегача къит дIахоех.

Оаха, писателаша, йоах цо дIахо, тхоай творчески гIулакхаш, тхоай вахар парте съездий пленумий решенеша нийсду. Из традици а хи ма дIахотад. Цу традици кIоарга вIаIан да хIана аьлча парти, цун коллективни сакхетам вай замана хьакъал, сий, денал да. Тхоах хIаранена хоз шой къахьегам мел лоархIаме, мел мехка ба.

Нох. Ахматовас дуьц Нохч-ГIалгIайчен писателий творчески балхах, тIехьарча шерашка цар арахьача художественни произведенех, бехкагIоах творчески балхаца нийсду халонаш. ХIана арадуьллаш деза «Аргун» «Лоамаш IуйренI» яха ши альманах объезага дикача дIалатта а да кварталах цхьа шера ара а дуккаш. Пурукъа керда кепайоазон орган еза республикана. Цу шин альманахах журналаш хе деза, йоах цо.

Шале нох. Ахматовас хийшар писатела Нурадилова Ханпаши цIерагIча театрех творчески бувзамех. Тlеххьарча хана массехь дика спектаклаьш отталай театра коллектива. Театра репертуара юкъе я дерригача дунен литература шедевраш а, иштта моттигерча авторий пьесаш а. Цхьабакъа, театра репертуара юкъе эсала спектаклаш а я. Иштта я масала «Жеро эда», «Шой сесага марха» хьараш санна йола спектаклаш. Тха декхар да, йоах цо дIахо, цхьа дика произведенеш яхар, советски саг шеахара хьахьехаш йола произведенеш яьар.

Писателий союза балхадара кхоачамбоацар хуьцаш оратора белгалдаьккхаш писателаша хаьдаь цхьайолa книжкаш эсала хилар. Цар вай хьаш бакъонна хьахьехац, советски сага кхаш сакхаш хьегайтац. Цхьабакъа писателица хьажа дейт шой гIулакхаш, IадаргIа я бокъонца йола произведенеш дарца, дахь, лавбаьца юкъе а Iаллаш йиш я, ца Iомаде оаха.

Доаш лу Гудермесски локомотивни депо машиниста нох. Серебрякова. Гудермесски локомотивни депо болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхерхоараш, йоах цо, белашна пачхьабаьккхар дуненaн тIа эггара хьалхарча социалистически пачхьалкхен 50 шу дузача денна. Юбилейни шера плани социалистически декхараш кхоачашдаьнех дахаш депо памятни байракх еннай укха коллективна.

1967 шу хьакъдача депо планированен экономически стимулированен кердача системах болх беш я локомотивни депо. Юбилейни шера план кхоачашъеш 12873 беза нухь тIабода поезд йигай тха машинисташа, аьараш товнаш дизельни доатор оаха, планал совгIа дIабахьаб. 4 миллион тонна мукъ, 6 процент лакхъеннай къахьегама овсарле, мукъ дIабахьаьдта тIабода цал 7,8 процент лакхбенна. 950 эзар сома цIех ба планал совгIа баь пайда. 145 рационализаторски предложенеш балха юкъейоалар хьалъь 40.450 сом.

Къобасова Батавова машинистий я хьалхарбоархьа пачхьаьлай оаха рекорде ара прогрессивни общественни графиках. Коммунистически къахьегамай коллектив яха сийлен цIи еннай йиъ цеха, 285 саьа еннай коммунистически къахьегама ударник цIа цIи.

Дукха балхаш лу депо [illegible] [illegible] а производственни а дисциплина чIоагIйоаш.

Депо кулгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша лаам йоагIе ю боккхаш къахьегамашта салIора еш хьолаш тоадеш, производства эстетикен культурен лакхьова. Оаха дахча балхашта хийцах предприятешта сибет. Ахкин площадка а йолаш я еIа цара. Производственни культура дикагIа лаьттача цехашта соборни а йийла байракх махке совгIайтта ду. Iаьрдача форда йисте Лаьарова яхача поселок гаьна йоаццаш малоточни городок дьй оаха, депо салоIа цIа дана. Укх шера стандартни цIенош дереда цига.

Цхьабакъа, йоах нох. Серебрякова, дикадараш санна кхоачамбоацараш а да тха балхана. Воарамах бе безачунга дидьача 96 процент мара бац локомотива бу пайдан болх. технически массал лазенел 1,5 километр лохагIа я. Из движенеший путевиий бехка хилна хIама да. Цар дукха лоаттаьй поездаш чуахна в дIахха а сигналаш ца луш.

Балха тIа нийслу бруи, къахьегама дисциплина телхаеш моттигаш хул. хIаьта пунна сар бехктокхаме а оаш. Движене службан бехках сбахка машинистамен цар гIоечашек 40 эзар сахьата, болхIахха совгIа болх баьй. [illegible] хьача депошкара командировках [illegible] [illegible]

Материал[illegible] во хилавах тепловозашта ремонт яра общественни график кхочашъеча дикка моттыардаш нийсалу. Цар чубаха цIенаш дIалата хилараш хадраш дIаудаш моттигаш я. Тепловозникаша лех обкомагара наха чубала цIенош хиалде а кхоачамбоацараш дIадаво а новкъостал лар.

Ше къамаьл даь воалаш, аьлар нох. Серебрякова: пятилетка 1970 шера 7 ноябрь тIаккхоачаш кхоачашъе лаьрхIад депо къахьегамхоша, хIаьта шоай доаш цар кхочаш а дергда.

Трибуна тIа ва Грозненски химкомбината ворхIагIча цеха вокхагIвоал аппаратчик нох. Дикаев. Шерра шера 200-нега 400-нега кхоачаш технически училищаш йистелья кьоса болхлой тIаккха тха комбината коллективана, йоах цо. ДукхагIа бараш дика подготовка йола кагирхой ба уж. Царех хьаьхув производстве йоаза, лакха квалификаци йола мастераш, рационализатораш. Юбилейни шера план кхоачашъеча, продукци цхьадарча тайпой дикал дуней тIа лакхагIйолча стандарташка кхоачаеш, экономически показателаш тоеча химикаша даьхача толамашта юкъе кIезига дац царна карагIдаьннараш а. Царех доккхал ду коллектива.

ХIаьта а йоах оратора, хадраш кийчъеча дикка кхоачамбоацараш да вай. Цхьайолча къонача болхлоша лертIа бац бай дисциплина телхам. Из хьахийтар партийни организацеша хIана хьа [illegible] педагогически хоттамаша: учащиеьар атара дукхагIа прогулаш еш технически училищаш яьа кагирхой хилар. ХIанда на? Цун цхьа бахьан да училищашка партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша нагархошта юкъе лертIа болх ца бар.

Хьа [illegible] дукха балхаш ду оаха училищешъ яьача нагархошта кхетам лар. Хетарг[illegible] тIабохийт дешархошта профессиональни гоьлаз йоахара, заьха дисциплина йола, къахьегам безаш бола советски саг хьахьовара дешабокъонца тIове а йа, еш. Ца кеpа дац.

Кадраш кийчъяр оарцIаме гIулакх да. Вай область соаш бахьар профтехобразовани училищашка кадраш кийчъяра гIулакх тоалараш дахьа. Мехкаьтта химически[illegible]

[illegible]ческий промышленноста министра [illegible] гIулакх [illegible] се дезаш йола боахама [illegible] царна эггара чIоагIагIа эша помещенеш а йолаш йола технически училищай керда комплекс хьалъе декхарийла еш. Ца оаша кхоачамбоара кIезига хьахоше. Уж решенеш кхоачашъелга чIоагIерта хьалеха деза цар тIа белгальйохача организацешa.

Къона кадраш кийчъяр, царна кхетам балар чIоагIагIа терках тIалоаттайта дезаш йоаш гIулакх да.

Доаш лу Надтеречни района «Знаменский» винсовхоза директора нох. Завгаева. Тха коллектив къона я, йоах оратора, ших шу мара дац цо болх бу. [illegible] толамца даьхал цо шу доллачо мехка. [illegible] пачхьалкхенга ялат дохкара план 200 процентах кхочашдар [illegible] кхоачамбаьш шура. [illegible] йохкар [illegible] я. [illegible] гIоза а мийа а доакъар.

Берригa боахам кегIайоалабарш дешаш коллектив къестиху оаха, йоах нох. Завгаева. Боахама кулгалхоша партийни профсоюзни организацеша цхьабарт а болаш бу бала. Йола тоэбара дикка новкъостал лу тхона стимулированени материальни моральни принципаш нийса лелаяра. Болх дукхагIа а дикагIа а бахьа дукхагIа лу оаха аьапи.

Соакха ноябрь бетта совхоза отделенеша, бригадашка, звеньешка собранеш хилар тха 1968 шера дала социалистически декхараш дувцаш. ТIаийца декхараш кхоачашдара хий детта лаьттанаш шерле деза, органически минеральни удобренех лертIа пайда эца беза, лаьтта леладара культура лакхъе еза.

ДIахо нох. Завгаева дувц шоаьта нийслучa халонех. Производство шерагара шерага кегIайоагIа совхозе. 800 гектар гаргга а тха комсаш. 3000 гектар совгIа ялат дуц. Цхьабакъа, производственни база хьаьра деша йоакхо да. Ремонтни мастерской яц совхоза, цудухьа хала да тхона бIаьстан балхашта техника кийчъе. Цул совгIа запасной дахкалаш а дац тхона шоай мастерскойша а йолаш тишъеннa оахкал юхаметтаоттае тора а йоаш долча болхамотта лурдаш массеш мара. Из нийса дац.

«Сельхозтехника» республикански объединене декхар да боахамаш запасной оаткалашца Iалашъелга тоадар.

Оратора белгалдаьккхар совхозе бытови гIулакхаш ду предприятеш, кхашкара станаш, складаш, кхоачамболлаш наха чубаха цIенош ца хилар. Уж объекташ хьалъе хIара шера аьлча хьакеш пачхьалкхено. Цхьабакъа «Чечингушводстрой» ПМК-2 шерагара шерага пайда ца эцаш дут уж ахчаш; из бахьан тхона йоккхий халонаш нийслу.

Трибуна тIа воалл КПСС XXIII-ча съезда цIерагIча крекинг-завода парткома секретарь нох. Забелина. Цо дувц КПСС XXIII-ча съезда решенеш кхоачашъеш завода къахьегамхоша даьхача толамех. Уж лог гIалдалаш да. Пятилетка шоллагIча шера план завода коллективо хана хьалха, 17 ноябре, кхоачашъьяй. 5,3 процент лакхъеннай къахьегама овсарле. Юбилейни шера хьона [illegible] [illegible]

[illegible] тIа-тIа дикагIа [illegible] тIо ду хьалханца [illegible] кхоачашдара. [illegible] экономически болх [illegible] [illegible] технически болхлоша. [illegible] болх кхочашдеш вIаштIехьбоа [illegible] къахьегам боккха лоархIаме [illegible] гIулакх да, цIена аьлча 1-ча квартала завода коллектив кийчъхьа [illegible] экономически [illegible] кердача системах ба.

Партийни организаце дала тоабаш тIаухийт капиталовложенех дикагIа пайда эцара, къахьегам овсарле, производства культура лакхъеяр. Iаьмаш лаьрда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара.

Завода коллектив бIубенна я укх шера шийна хьалханца латта беххокхаме декхараш сийленна кхоачашдергхилара. ДукхагIа йоаххе а бахнаб рузкъах кхомбара. Юбилейни шера заводо дIадоладенна къахьар дIахо хьоргдолаш да 1970-ча шерага кхаччалца. Партийни организаце, завода кулгалдоца шерра социалистически яхь йоаржаьй пхи шера план хана хьалха кхоачашъяра, В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна сийленна накъадахара.

— Цхьабакъа, йоах дIахо нох. Забелина, — белгалдаккха деза долаш дола кхоачамбоацараш. [illegible] хьалъеш латт 434 яха [illegible]. Из хьалъе хьожаьча средствах 20 процентах мара пайда ийцабац. Ла нагарчин из гIулакх. Завода установки дукхаь [illegible] [illegible], хIаьта царна мегта дIаюттае керда массеш йолаш я, цхьабакъа из де тха вIаштIехьдалац. Оаха дош цу хьакъехьа тхона новкъостал лар. Тоаде беза гIиллошъерий болх. Царех чайша да из гIулакх.

Завода латт установкашка капитальни ремонт яра гIулакх я. Балха гетгара чIоагIа лоакъарие ю продукци дIахьекхьага во вIаштIехьдаккхар бахьан долаш.

Нох. Забелина шой къамаьл [illegible] тешам лу крекинг-завода коллектива яхе шера план хана хьалха кхоачашъяра, В. И. Ленина 100 шу хилара сийла тIаийца дехкараш кхоачашдергхилара.

Доаш лу Нохч-ГIалгIай АССР прокурора нох. И. Д. [illegible].

[illegible] [illegible] хьалхара болх КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцам кхоачашбеш дукха болх баьй партийни, советски, общественни организацеша, административни органаша.

Прокуратура, общественни порядок лорарна, суда органаша тоадаь правови пропаганда яха, общественни организацешнтеи къахьегамхой коллективашцен дIайоавийта, общественни порядок телхахара бахташ.

1967 шера 1966 шерарчул республике кIезигагIа дулаш зений, Бакъ да, из хIанз а цIенда дIадаьхац.

Нох. Бурнашева [illegible] чIоагIагIа мел зала во зар, дулаш корта бохаду налар малараш долала. хIаьта пунна [illegible] къовсам [illegible] бохе [illegible] я.

ДIахо [illegible] законаш телхадара кертера бахьан уж ца довзалга хилар. Цудухьа тайп-тайпарча организацешка ухийт дукха жалобаш, письмош.

Нох. Бурнашева массе сагIоахьара дуаш балха юкъе нийсалт кхоачамбоацараш, хIаьта шетта белгалдоах уж дIадахара наьнъаш.

Къамаьл ду КПСС Сунженски райкома секретара нох. Варданьян. Сунженски районни партийни организаце дукха болх баьй, аьлар цо, КПСС XXIII-ча съезда решенеш кхоачашъяра района къахьегамхой сапцагIбоахаш. Юбилейни шера района промышленноста болхлоша 104 процент кхоачашъьяй план. Дика хьалхьийгад юртбоахама къахьегамхоша а. Тlеххьхоачашдар юбилейни шерара социалистически декхараш, пачхьалкхенна планал совгIа 10 эзар тонн ялат, 340 эзар тонн дула елар. XIX-ча партсъезда цIерагIча колхоза елар КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, Министрий Совета, ВЦСПС дами лелаю памятни байракх, «Победа» яхача колхоза елар РСФСР Лакхехьарча советех Министрий Советех, ВЦСПС даьим лелаю памятни байракх, «Ассиновский» колхоза елар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советех, облсовпрофа памятни байракх. Цо хьахьох района къахьегамхоша дика къахьийтала. Районе дукха ба производстве хьалхалаттараш. Цхьабакъа, карагIдаьнначех товам беш дац тхо. Района партийни организацеша тIагIерта къальет дIахо болх тоабара. ХIанз оаха тхоашта хьалханца еттадаь яхо декхар: специализаци яр, балха ди тоадар, къахьегам Iалман лаьрда тIа вIаштIехьбаккхар. Из атта гIулакх дац, бахьан юртбоахама Министерства цу хьакъехьа вIалла новкъостал дам тхона. Геттара эсала къестаду республике специализаци яра дешаш. Специализарех тьабоала пайда дика гу тха «Ассиновский» колхозе.

ЧIоагIа пайдане да хьайбай боахамо шиш сменах болх бала вIаштIехьдаккхар. Районе 4 МТФ я шин сменах болх беш. Из гIулакх дIахо шерде дага да тха.

Iалман лаьрда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара чIоагIа лоархIаме да диспетчерски гIулакх юкъедоалар. Тхона гучадьянначех из чIоагIа тIехьа бокъаш да. хIаьта [illegible] вIаштIехьбаккхар [illegible] лаьрда тIа.

[illegible] министерство [illegible] района а боахаш малагIа [illegible] хилч бакъахьа ба къоастаде, а бокка а боккха боахам.

Нох. Варданьяна дIахо дувц [illegible] балха тIа партийни организацеша карагIдаьннар. Цу [illegible] тха [illegible] да [illegible] хIара къахьегамхой [illegible] тIа [illegible].

Шерe са, — аьлар нох. Варданьяна шой къамаьл [illegible], — Сунженски района къахьегамхоша шоай пхе шера план хана хьалха кхоачашъяра тIаийца декхараш [illegible] кхочаш а деш, В. И. Ленин вань 100 шу дузача денна сийленна накъагIоертхилара.

Доаш лу республика юртбоахама министра нох. Махмаев. Цо белгалдоаккх Нохч-ГIалгIайчен боахамаша лаьтта леладара культура лакхъяра, хий дехкача лаьттех дикагIа пайда эцарах хIара шера хьуьнаьнаш лакхбелга. Цу хьакъехьа масалаш доладе йиш я хIара районера. Цхьабакъа цхьайолча районашка колхозашка, совхозашка лаьттах, къаьстта хий дехкачех, бизза пайда эцац. Деха я лаьтта леладара культура. Бизай чакхьлхан мелиоративни яра нороприятеш.

— ДIахо нох. Махмаев аьлар, лаьтта кхьйола культураш йоахило кегIайоалале деза лаьтта леладара культура лакхъяца, шерра минеральни удобренех бизза пайда эцарца, комплексни механизаци яца. Iалманаша карагIдаьннар дикагIа йола опыти производстве юкъехьхьарца. Из кхетаде деза хIара юртбоахама специалисто.

Ше къамаьла доаш нох. Махмаева боахаш тезаш тIабахийтар лаьтта леладара дешаша. Вай республике тайп-тайпарча ведомствашта хийкъа ду лаьтта. Цо гIулакх чолдахаьа доаьх, новкъарле ю боахамаш концентраци специализаци яра, лаьттанаш ледара керте лаьттача юртбоахама министерствал совгIа лаьтта а хьайбай боахам а ледабеш ю «Грознефть» объединене, «Грознефть» объединене уре, нефтезеркиени промышленноста трест, кхыйолаш кьа уре, «Сантехгорпая» трест, иштта кхы а. Парте обком декхарийла а лаьтта леладара гIулакх кIоаргга тохке, хIаьта цу юкъера кхоачамбоацараш цIендаь хIа а даьха, лаьтташ болхлой хьа да хава вош.

XII-гІа НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНИ КОНФЕРЕНЦИ

ОТЧЕТНИ ДОКЛАДЕХ ЙОЛА ПРЕНЕШ

Нов. Илюхина белгалдаьккхар, хІанзарча баьцадаарий совхозий харда тІа баьцадаарий совхозий трест вІашагІъеллача пайдана хургхилар. цунна хетачох, ю шере хуьийтаргья республикан городей къахьегамхой бІарчача шера сашацен баьцадараш Іалашбе. ХІаьта хомсаш лелаеча совхозий харда тІа кхиний специализированни трест вІашагІйолла, цунна «Грознийн» цунна доагІаш доанача дехкарех мукъа а йоалийташ. Дуллашурий совхозий харда тІа а кхитта специализированни трест вІашагІйолла. Еррига тресташ юртбоахама министерствана чуйоагІаш хилийта. Из реорганизаци е еза хІана йоача штатех.

Оратора белгалдаьккхар, хІана еррига хІана яц, аьлла, колхозаши совхозаши рентабельни хилар. Укх тІеххьарча шерашка юртбоахама министерства дукхагІйола совхозаш рентабельни болх беш я. ДІадахача шера 33 совхозах пайда луш болх бир 22 совхозо. пхьабакъда 11 совхозо зе даьд. Юртбоахама министерствас, парте пхьайолча райкомаша, юртбоахама производственни управленеша вІаштІехьадаьккхадаш боахамаша рентабельно болх белга. Пхьайолча совхозаша хІара шера зе ду пачхалкхиенна. Пхьаттара долча хьалашка пхьаболча боахамаша пайда бу, хІаьта вокхар зе ду. Масала, Грозненски шурий совхозо 1967-ча шера 780 эзар сома пайда бир, хІаьта дикагІча Іалама хьалашкарча пхьайолча совхозаша доккха зе хир. Царех я «Энжаевский», «Ачхойнский», «Джалка», «Лермонтовский», «Нааршановский», «Ингушский», «Комаровский», «Овощевод», «Октябра 40 шу» яха совхозаш. Из доррига а кулгалдарга хьекъаь да. Боахама доалле цахир, шоай декхараш боахамий кулгалхоша, специалисташа дика кхоачаш ца бар мара аьхы хІана дац зене боахамаш хилии.

Ший къамаьл йистедоалаш нов. Илюхина йоах, укх гаргарча хана юртбоахама министерства итогаш еррига рентабельни доацара боахамий гІуллакхашта, хІаьта дІахо боля тоабера зе мел деза а лерга.

Трибуна тІа ва КПСС Урус-Мартановски райкома секретарь нов. Габисов. Цо мукІарал ду Урус-Мартановски райкома яь критика нийга хилара, хІаьта кхитта тешам я лу района коммунисташа кхоачамбоацараш дІадахара низ кховертбаш аьлла.

ДІахо нов. Габисова дувц пятилеткъа хьалхарча шин шера района къахьегамхоша даькача толамех. Цар къаьстта чІоагІа къахьийгаз юбилейни шера. Ялат дахара план кхоачашъяьй 123 процент, шекара свекла дахьай 46 эзар тонн, из планал дукха чухкагІа хул.

Уж толамаш захара тІо эир КПСС ЦК мартовски Пленума решенеша, парте областной комитето.

Нагахьа санна 1964 шера района еррига совхозаш зене хиннилле, цу шера цар 1475 эзар сом зе я доалале, дІадахача шера хинні зе 51 эзар сом мара дац. ХІаьта «Красноармейский», «Гехинский», Мичурина цІерагІча совхозаша 260 эзар сом пайда баьб.

Уж толамаш лахара бацьан да дукхача юртбоахама къахьегамхоша шоай дехо да беш къахьегар. Царех ба Социалистически Къахьегама Турпал Кагерманов Оалхазар; Розламбеков Супьян, Гарбулатов Лаьча, Мусаев Сайд-Ахьмад, Залимханов Вахь, Идаев Махьмад, Далаев Шамсудин, Илуева Аланат, Аристова Анна, Хамидова Тамара, Пошхоева Ціиа, кхиттаі хьуьбараш а. Толамаш царагІ-дьалхьа партийни организацин политически болх бахьар долаш. Тхона чІоа тІа дица хот къола боахам - «Гатиинский» совхоза рентабельни болх беш хилар. Цуи директор нов. Абу... ео конференце делегат ва. Цу совхозага а парте райкомо райисполкоми ше бахьара.

Цхьабакъда, хьокхаша дицагІа хургдар хинте райкома, оррагча партийни организацийн болх керт-тІа вІаштІехьбаьккхабаларе, итта хьал кІэаргта тахка а техкаь, кхоачамбоацараш хІадахара мел оппар дьахаларе, района хІанз а шадал дукхагІа да хьайбай боахама продукци яккхарга дІадолар, лоха я хьайбай продуктивность, эсала хьукхьалий хьажкІаш.

Уж кхоачамбоацараш хийцад районни партийни конференце, хІаьта уж дІадахара пайкъаш я белгалдьхад. Укх шера хилийта йиш яц уж кхоачамбоацараш, хІана аьлча района къахьегамхоша доккхий социалистически декхараш тІалийнад.

ДІахо нов. Габисова парте обкомагара. Министрий Советагара дех районе промышленни предприятеш хьалхара торонаш лахар ГосплангІа тІазулаьга.

Района тоьаш педагогически медицински кадраш, уж каст-каста хувцалу. Лакхехьарча дешара заведенешка хьехабе беза районера кагирхой, царна льготаш а телаш.

КПСС XXIII-гІа съезди ЦК мартовски Пленуми хинначул тІеххьагІа, аьлла парте Грозненски райкома секретара нов. **Сухорукова**, — хьалхашка итта доккха дар хІара коллектива болха кхетамца кулгалделга, политически боахаман декхараш Іалман ларда тІа кхоачашделга. Парте райкомо дукха болх баьб кхьалхарча партийни организацей лоархІам, коммунистий авангардни роль лакхъяра.

Кадрашнара болх тоа а баь. оаха керттера торкам тІабахийтар кадраш харжара, производства лоархІамерча моттигашка коммунисташ оттабара.

Дикка тоабеннаб идеологически болх, кхетамна пайда эц дикагІча формаши методаши.

Организаторски политически болх тоабар бахьан долаш пхьадоли толамаш даьхах юртбоахам дегІабалабеш. Шин шера алат доаккхилга дегІадоенаь цаІн аки. ДукхагІа йоах шура, фуаш, кхитта кхьайолла продукташ.

ДикагІа пайда эц керттерча фондех. Аладеш сиханІа даьллу къахьегама оасарле.

ДегІаух производства рентабельность, кІеззигу продукци хьалккхадарга дІадолар. Района боахамаша кхоачагІа цу чакхдоаккх зе ца хулийташ, 2,5—3 миллион сом цІена пайда луш. Болх дика вІаштІехьбаьккхаь, пайда луш да тха боахамаш — Грозненски шурий, «Горячеисточненский», № 1 йола шурий, № 3 йола баьцачаарий, «Аргунский» совхозаш, 1 Мая цІерагІа колхоз. Укх гаргарча хана совхозаш йиза боахама расчета тІа яха йиш хургйолаш я. ХІаьта хІана из болх беш а за тха.

Пхьабакъда, толамаш дукха дикагІа хургдар, нагахьа санна парте райкомо боахама квалифицированни кулгалхьаьдаларе, болха тІара кхоачамбоацараш сиха дІадаьхадаларе. Цхьайолча хана райкомо терахь тІабахийтац керттерча дешашта. Района нийса критика яьй баьцадараш кийчлара дДам кхоачаш ца ярах, шура дукхагІа йоаккхадарга лелара дегІа-ххувлараях. Партийни организацешта хоо уж кхоачамбоацараш долга, тІоьта уж хІана дІадахара ше мел деза а ду.

Ихе шера план хана хьалха кхоачашьяра, В. И. Ленин ваь бІаь шу дизара сийна тІайийнад керра социалистически декхараш. Уж толамаш кхоачалдара пхьадолча гІулакхашта тхона новкъостал эш КПСС обкомагара, республикански организацешкара. ХІана а къоастадаьлац специализаци яра дошаш. Масала, Грозненски шурий боахама дукха дошкъош да. Цар поикъарле ю шура йоаккхачта дегІадоалаьдара. Цу тайпара хьал да кхыча боахамашка а. Юртбоахама министерства [illegible]

ДІахо нов. Сухорукова йоах, кхаьна кхачам бола баьцадараш кхеадаро теплични боахаш яц, пхьабакъда хІана а кхьанхь тепличка хІаьаа.

Финансий министерствас юртбоахама министерствашта дІаала новкъостал дац тхона экономически болх товбара. Нов. Сухорукова белгалдоаккх, республике юртбоахама производства Іилма-тохкама институт эшаш хилар.

Трибуна тІа ва облсовпрофа председатель нов. **Сидельников.** Парте тІа-тІа дукхагІа йоахко ю, аьлар цо, коммунизм хьалхечара профсоюзий лоархІах дІахо лакхбара. Республика профсоюзни организацеша хІана тІагІертта къовсам лоаттабу юбилейни шера хьажа яхь яьгІ да ВайнІгаж пхе шера план хана хьалха кхоачашъе къахьегамхой оапагІбахара, хьалхалаттарча коллективий опыт йоаржаьра. Профсоюзни организацеша хьинаре дакъа лаьцад Іилмалара тІа къахьегам вІаштІехьбоаккхам, рационализаци дегІайоалаеш. ДІадахача шера итогана хьахьехкар пхе шера план кхоачашъяраш совгІа тІехкхоачийнъе в йиш йолга. Кертердар да еррагча торонех пайда эцар, социалистически яхь кхетаиме кулгаллар. ТІехьайна предпоитета, боахмаш хьалхалаттарий боарамга къ'ачаергйолаш вІаштІехьдаккха деза гІулакх.

Профсоюзни организацеша цаьаІ дама терко ю къахьегамхой укхацІемо лорарра, производстве чомчаьк, лазараш да хьийтара.

Партийни организацей хьалхлена профсоюзни комитеташа чІоагІа къахьийтад предприятеш къахьегама 5 билха дей кІирага лара. Цунца дувзадена къахьегамхой салоІам вІаштІехьбаккхаран цареа гІулакх дарах дукха дешаш хьалхашка отт. ДІадахача шера 25 эзар сага дарба дир санаторешка, салоІача цІеношка, 1500 туристически похоз яьй, вай республике гІорла ачь туристически поседашка дакъа лаьцад 9 эзар саго.

Къахьегамхошта дукхаезенчай горедал арахьа еш йола тайп-тайнара экскурсеш. Сентябрь бетта дехха вІаштІехьдаьккхад дьаки пионерски лагераш хинначь шин кийчахьа салоІилга.

Профсоюзий областной Совета укх шера къахьегамхой салоІам дикагІа вІаштІехьбаккхара дукха мероприятеш кхоачашъе лаьрхІад. Веной ячача шерта хьалхьа йоаккхаргья турбаза, хьалхе йолаьй турбаза кхитта Черноречейски водохранилише. Апрель бетта химкомбината болхлоша хьелдарга 125 моттиг йола профилакторий.

Цу болха юкъе хьинаре дакъа лаца деза предприятей кулгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша.

Коммунизма школа шоаш хилархтарра, республика профсоюзаша дІахо чІоагІа къахьегарга шоашта хьалхашка латта декхараш сийлеца кхоачашдара.

Дош ду КПСС МалгІабика горкома секретара нов. **Самьнов.** Цо дувц КПСС XXIII-ча съезда решенеш кхоачашъеш района къахьегамхошта кавагІлийна толамаш. Юбилейни шера декхараш толампа кхоачашдар бахьан долаш «Малгобекнефть» мехкаьтта промыслови управленена памятни байракх еннай. Пхьадола толамаш даьхад юртбоахама къахьегамхоша а. ТІехкхоачашьяьй пачхалкхенга алат доххара план, дакъаьб хІана гектара тІаьа чтала хьукъам. Масала, «Кавказ» яхача колхозе 100 гектарех хІаране тІаьа 58 центнер хьукъам чуйийнар. ДикагІа пайда ийбу лаьттах.

Пхьабакъда, дукха кхоачамбоацараш а за боахамашка. «Ингушский» совхозе лакхе да продукци хьалккхарга дІалолар, ю пайда ца техниках.

Дукха кхоачамбоацараш за хьайбай боахаме а. Дукха долкан найназ, хІаьта дукхахазараш Іаьхара дика. ЧІоагІа доза латт хьайбанта росе технически гІулакх долга.

Болха тІа толамаш захар тийша да кадраех. Парте горкома цахадаш терко ю кадрош кийчъара, уж дІа-яха кийсъара, наьна экономически дешар цьехаеа. Болх беш а партийно-боахама актива шоадарб школа. Но дика юкъостаь яц. [illegible]

[illegible]

Болх кхетанца вІаштІехьбаккхад беза уж кхоачашдаро, зеррига хьаьнф, торонаш садаргІъаха яц.

— МалгІабика къахьегамхой, — йоах нов. Самьнов ший къамаьл йистедоалаш, — бІуьйенна ба пятилетка кхоалагІча шера шоаш тІаийна декхараш сийлеца кхоачашдеш. Из В. И. Ленин ваь 100 шу дизара оаха кийчу совгІат да.

Халкъа тІахьожама республикански комитета председатель Р. Ф. Фахоевз къаьстта терхам тІабахийта хийцар материальни къахьегамне ресурсех кхаа а беш пайда бцарах, партийни пачхалкхени дисциплина чІоагІа леларах.

1967 шера март бетта кхобараш хьуьрматдараш тІеьха смотр е аьнна халкъа тІахьожама республикански комитета ейна предложени хьахилцар КПСС Нохч - ГІалгІай обкома бірес. Цу смотре дакъа лаьцар шовзткъа эзар гаргга болхлочо, колхозхочо, специалиста — халкъа тІахьожама активистана. Смотр йолча зама Іалашбе дукха предложенеш хилар, хІаьта царех йиъ эзар предложени юкъехьаьре кхо миллион сом пайда баьхар. Из бахьан долаш кхобаь 2410 тонн металл, 28 эзар тонн совгІа мехкдаьттеш мехкдаьтта продукташ, кхыйола а материальни ценностеш. Управленческо - административни аппарате совгІа йола 676 саг цагара мукъа а валийта кхычахьа балха вахийтад.

Парте областной комитета бірес могабаьб смотр йолча хана советски, профсоюзни, комсомольски, боахама организацеша, халкъа тІахьожама органаша баь болх, хІаьта бІарччача 1968 шера из смотр чакхъяккха а лаьрхІад.

ДІадахача шера халкъа тІахьожама комитеташа парте, правительства директиваш, моттигерча партийни, советски органий постановленеш кхета кхоачашъя хьожаш 687 проверка яьй. Цар аьална яре хьакхьокх пхьаболча кулгалхоша партийни пачхалкхени дисциплина телхаелта, пхьайолча хана гучайоал отчетно-финансовый лелаеш хилара факташ а. Масала, экспортни поставкай плана кхоачашъеш «Нефтехимзапчасть» завода, Гудермесски медикоинструментальни завода коллективаша. Из болх кхитта эвла долабара пхьаьакка а баьхьан дац царна.

Объекташ эксплуатаце дІаялара оттаь порядок шенхаштта телхаш республика Министрий Советерча капитальни гІишлошъяра управлене начальника нов. Федотоеи «Чечингсельстрой» треста № 432 йолча дІа-юха лелача механизированни колонна начальника нов. Боровов.

Дисциплина телхаеш бола моттигаш гучайоаккхаш кхычахьа проверкаш лелча а. Дисциплина телхарна кертерча бахьанех цаь да тІахьалла гІулакх кхета кхоачашдаьд хьожаш цаь — хашахьа проверкаш на др. Из тесса дитарах пхьаболча болхлоша моаттигаш тІаттабарх дукха бехктоккхаме на тараш лелалу.

1966 шера тІаьхьа СССР Министрий Советерча социмга хьежа мехкаьтта чаккдоахача промышленноста управленеца пхьана [illegible] тІахьежама организаша предприятешка, гІишлошка, республика [illegible] организацешка а йолча хІаьд переписе йоаь. Вайнта предприятешка гучадаьлаш дукхий кхоачамбоацараш. ДІатехпарш латта дукха оборудовани, дархІанда йола материальни ресурсаш. Масала, [illegible] мехкаьтта чакхдоахача заводе [illegible] пайда за [illegible] цемент, рубероид [illegible] дан, хІаьта уж дІаьаьаь а [illegible].

ДІахо нов. Валаева дувц промышленностерча организацешкара, колхозашкара, совхозашкарча халкъа тІахьожама постанови гучайташ [illegible] болх дІахо а тоабе безаш хилар.

Рементно - механически заводи болхлой, инженерно - технически болхлой, гІулакхерча нахь, «Грознефтехимстрой» треста [illegible] коллектива [illegible] конференце делегатаьа [illegible]

3. Ф. Беликова.

[illegible]

болх бу вахга, аьлар цо, бийса кхача мара бахара мукъадахац. Цу хана сихха цІаваха вІаштІехьдалаш болхлочун транспорт ца хилар бахьан долаш. Цу гІулакха уйла е а хьажа а декхаршйла ба кулгалхой. Заводахах чуьІе цІенош а бериІ бошмаш а хьанахь цхьабакъда, тхоашта цхьацкха цІа аьлаш хІанзалца. Цулуьа бозлай балар квартира ничахьара йоаккхаргья а бер ничахьа дІатардерга а ца хьежача.

Шоашта квартира лургйолча а бер йисе хІадала вІаштІехь даргдалча а тхо лолчара дІа а буьлаш дІаух болхлой. Цулуьа хукъа нах хувцалу балхара дІабувлаш.

Пенси тІа балхача вахьа халаш чухнахьа яьхача а гІишлошъерашта льготаш хургйола гІулакх вІаштІехьдаьккхача а ца пийса хет Бредноайна.

Республика йолата наькъий къахьегамхой балхах хийцар машинадькъа Грозненски отделене начальника нов. **И. П. Кичкин.** Сийлахь-йоккхачу Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара сийна шерра ахь йоаржала къахьийгача предприятей коллективана пхьадола толамаш даьхад пятилетка шоалагІча шера. Хаккал хьалха кхоачашъяьй шера план, дІабохьа бозаш кхиначул совгІа 60 эзар тонн мукъ дІабихьаб. ТІехкхоачашъяьй мукъ дІа-юха бахьара, къахьегама оасарле лакхъера, мукъ дІа-юха кхачьарга дІалолар лоздара йола заланеш.

Коригача предприятеша рентабельно болх баьб. Хьалхалаттарча машинисташа дІа-юха бахьаб оттальча норман совгІа тІабетта йиъ миллион тонн совгІа хаьа боахама мукъ, кхоаьа йиъ эзар тонн дизельни доатар. Машинадькъа отделенеш планал совгІа 1243 эзар сом пайда хинаб. Тоаденнад кхыдола а технико-экономически гайтамаш. Цу тайпара лоькхамаш даха вІаштІехьадьннад шерра социалистически яхь йоаржарах, машинадькъахой творчески хьинар лаккхарах, къахьегам Іалман ларда тІа баккхарах, хьалхалаттарча методаш балха юкъехдаьхарах, рационализаторий изобретателий болх нийса лелабарах.

ДІахо оратора дувц, керда техника юкъехкахьара, процессашта [illegible] мукъ дІа-юха кхухьалга ласамдаккхара, локомотивни вагонийн депошта реконструкци яра, раькъа боахам тоабара тІадерадаь доча баллех. Хьетакхьаьчай Грозный — Москва яха поезд вІашагІйолла еза ха, хІана аьлча Нохч - ГІалгІайче дукхагІа хул пассажираш. Вай лоалахой — Дагестани Къилбаседа - Іирийчен уж тайпа поездаш [illegible].

Мехкаьтта продукташ дІаяхьара ю изайирование цхьан кога тІа лехза еш за хьатІаккахьчай. Фу хул укх дукхача шеранка: машинадькъахой «Главнефтесбыт» цхьа план йолаш ба, мехкаьтта чакхдоарараш кхы план йолаш ба. Мехкаьтта продукташ дІакхахьара план тІехкхоачашъю оаха, хІаьта резервуараш кхоачам ца хилар бахьан кийча мотории доагор бедалах дІа а детташ цІаьха а хьале деваш хул мехкаьтта хинкаш. Из вай дувц активашка, пленумашка, конференцешка, бьхьа, гІулакх [illegible] долаш дац. Резервуараш [illegible] га [illegible] а [illegible] мехкаьтта продукташ [illegible] тІеххьаленкхара а [illegible] мехкаьтта чакхдоахараш. Масала, январь бетта [illegible] тІаьлсар 32 эзар тонн мехка [illegible] йола доагалу [illegible].

Машинадькъахоша бергаш [illegible] отделене [illegible] болха юкъера [illegible] боахараш цІенцаь дІадахара, [illegible] технологи эрганьахха [illegible] къахьегама дисциплина [illegible] гІуьара, 1966 шера [illegible] ера, аьлар нов. Кичкина [illegible] чакхдовлаче.

Трибуна тІа ва ВЛКСМ Нохч-ГІалгІай обкома хьалхара секретарь нов. **С. А. Кириллова.** Парте областной комитетен отчетни доклада [illegible] комсомольски организацей [illegible]

[illegible] бахьан долаш парте областной комитетага лоархІам бола [illegible] тІеаьла. Вайн республики вокх шахьара [illegible] дукха комсомольски организацеш [illegible] хьалха цаьна [illegible] гІала а.

Цул тІеххьагІа С. А. Кириллова дуьц КПСС XXIII съезди ВЛКСМ XV съезди хиначул тІеххьагІа комсомольски организацей вахаре хиначача дикача хувцамех. Партийни организацеша даим новкъостал а деш комсомольски организацеша хІана дикагІа лелабу политически просвещение сита болх, дикагІа терко ю пропагандистий кадраш харжара. Коммунистически кхетам болаш кагирхой хьалкхебара тІайерлабаь комсомольски организацей болх тоабара дукхагІа йоакхо е аьлар партийни организацеш КПСС обкома III-гІа пленум хиначул тІеххьагІа. ХІана тешшаме ала йиш я кагирхой коммунистически партен совгІени халкъен сийлен революционни, тІеха, къахьегама традицешца хьалхкебар хІара комсомольски организаци чІоагІа, торкам тІабахийта лелалу аьнна. Цу бокхача йалда юкъе хьинара дакъа лаьц тха бокхагІа балча новкъосташа — хьалхарча коммунисташа, комсомольцаша, граждански Сийлахь - боккхача Даймехкен тІемашта дакъа лаьцараша, къахьегама ветеранаша.

Дикка тоабеннаб кхалнахаь юкъе бу болх а. Собранешка, конференцешка, пленаршка декхараша тайра дуьц дІалхача вахах юкъерча нійрчача гІулакхех, хІаьта къаьнчча тайпара болх раьла на хилар чуь а кхайладу. Цхьабакъда, цу балха юкъе хІана а дукха кхоачамбоацараш долга белгалдоаккх оратора.

Цул тІахьагІа Кириллова дуьц комсомольски документаш хувцарах, отчетни - харжама собранеех, конференцех. КагІйча дацие мехкарашта юкъе йоча баькацара дукха кхоачамбоацараш гучадайлар цига. Дукха моттигаш я балха боагаме а деша багІача кагирхошта лаьккха льготаш ца луш, кагирхой юкъарадеаьзаь образовательни технически уровень лакхъяра йоагІаш йола терко ца еш.

Балха болча кагирхой юкъарообразовательни технически уровень лакхъяра перспективни планаш а оттаь уж кхоачашъелга хьа хІана лехаш производственни участкай кулгалхошкара, йоах оратора.

Цул тІеххьагІа нов. Кириллова дуьц йоаккхагІа балча классашка деша багІачарна комсомольско-кагирхой къахьегама лагераш мел лоархІам болаш я. ДІадахача шера цу тайпарча лагерашка городской махкарашка вахар 5600 саг. Укх шера цига хургвэ итт эзар дешархо.

Комсомольский дика гІулакх хьал а лаьца республика комсомольски организацеша берриг кагирхой варцагІбоахарга Ленински комсомола 50 шу дизара сийна тІалийна социалистически декхараш хьалхи хьалхи кхоачашдара.

Пятилетка шин шера керттера лакеш промышленность толаме кхоачашьяь лаьнала белгалдаьккхар республика Министрий Совета председатела нов. **М. Г. Гайрбекова.** Шоай болх пхьадолча дакъе тоабаь юртбоахама къахьегамхоша а.

Цхьабакъда, нов. Гайрбекова керттера терхам тІабахийта дийцар хІана а долаш долча кхоачамбоацарех. Хьайбай боахам пхьадолча дакъе кІезигга тоабеннабале а, аьлар цо, из хІана а тІехьабуьсаш ба. Дукхача колхозашкеи совхозашкеи хьайбаш дэба на дарал совгІа, тІехь-тІехьагІа кІезигу. Лоха я хьайбай продуктивность, да йош йоацаш дукха хьайбаш дол, Іаьхара дус доахаш. Детта доахаш делаьча шера боахама министерствана чуйоагІача 27 совхозах 13 совхозе дІадахача шера 1966 шерачул кІезигагІа шура яьккхай. Шура къаьстта дукха кІезигьеннай Наьсаре, Ачхой-Мартана, Урус-Мартана, Шалха районашка, кхычахьа а.

Нов. Гайрбекова аьлдиз ю Грозненски районе хьайбий продукташ яхара. Цу районо ю республика лувча еррагача шурех 30 процент гаргга, хІаьта худх плахагІа дакъе. Района боахамий еррига торонаш я шура йоаккхаьта хІаьачул цхьан аьхаеа — шаьа ласамдаккха а Грозни городе къахьегамхой шурейца ІалашбІе а. Укх тІеххьарча пхе шера хьайбаш лебадаь лале а, бакъда, из шурий мел хилар дІадальрхІанна лоха а цар продуктивность.

Детта доахан кІезига а да хІаьта цар продуктивность лоха а я Шалха, Урус-Мартана, Ачхой-Мартана, кхийолча а районашка. Нагахьа санна вай республика колхозашкеи совхозашкеи йоаккха шура Къилбаседа Кавказа вона юкъерча продуктивностага дІакхоачайоре, кхы тІа а кхие эзар тонн шура яккха вІаштІехьдаргдар вай, е хІанз вай йоаккхачул 10 процент дукхагІа. Республика колхозашкеи совхозашкеи доккхий дегаш хул хьайбаш доарах, доахан Іаьхара дисарах.

ДІахо нов. Гайрбекова дуьц бахача наха эша товараш арахецарахи цар дикал лакхъярахи.

Республика халкъа боахаме пайда ца эцаш хІана а дукха кхоачамбоацама торонаш я. КПСС XXIII съездо белгалдаьккхад бахача наха эша товараш арахецарга вай еррагча индустре декхар да аьнна. Уж товараш арахецача моттигерча промышленностаца цхьана лакъа дакъа лаца деза «Красный молот», кхачан машинай ечa, медицински инструментий, гаражни оборудовани заводаш, Грозненски химически комбинат, кхыдараш а санна йолча йоккхийча промышленни предприятеша. Халахете вар а дукхача кхьча а предприятей кулгалхоша бизза кхетабац цуо лоархІам. Из гІулакх тоаде деза, хІаьта доррига а де деза бахача наха эша товараш укх шера дукхагІа хьадара.

Боккха лоархІам болаш да юрта боахаме гІоа предприятешна промышлени дегІаккувара. Цу хьакъехьа правительствос дукха за йоакхаш лаьрхІа сонам тІаийнаб. Къаьстта терхам тІабахийтаб юртбоахама беза, хьуна сом ,комараш чакхъяккара, моттигера гІишлой материалаш хьаара.

Юртбоахама министерство, моттигашкара цул органаш, республика Госплан, «Сельхозтехника» объединени, колхозийи совхозийи кулгалхой бокъонна цу гІулакхага хьажа а моттигерча материальни бедалой ресурсех пайда эца а декхарийла ба.

Ший къамаьл чаккдоалаш нов. Гайрбекова дийцар цахо вахова хьал тоадара къахьегамхой депутатий Советашта хьалхашка латтача декхарех.

Дош ду Наьсарен районни юртбоахама производственни управлене начальника нов. **У. Ш. Льянова.**

Отчетни доклада тІа, аьлар цо, цІенхаштта а йоагІаш а критика яьй тхона. Тхона юкъера дукхабараш района совхозашка итта хада хьал оахка къаьстта во хинна хаеттач бахьан долаш да аьнна хетаж ба. Цхьабакъда, района совхозашка кІезига яц дикаь болх бац звенош, бригадаш, отделенеш. Цу хаеттама дьалашка болх ца баьбий цар а. Кулгалхоша коллективий къахьегам дерттІа вІаштІехьбаьккхача, дика хаьлаттача хІара сахьатех кхетамца пайда ийбача дика чакхдаьккхад юртбоахама шу.

Нов. Льянова хетачох района шоай хаппахьа юртбоахама боахаш чакх ца дахара керттера бахьан партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, сельсовполкомаша нахка юкъе дерттІа кхетама болх ца бар ва.

Укх тІеххьарча шерашка алат чуэцача хана тхона каст-кастагІа новкъостал де студенташ, дешархой ухийт республикански организацеша. Из ду болх бе нах районе цаьртта боллашехьа а. Парте райком, производственни управлени, совхозий кулгалхой, юкхьакнара партийни организацеш, сельисполкомаш декхарийла яр еррагча резервашти материальни торонехи пайда эца, алат чуэца нах варцагІбоха. Цхьабакъда, из ламаар.

ЧІоагІа новкъарле ю района бахача наха шоай доалахьа хьайбаши лаьттен лелалара закон телхадарз а. ХІара моллагІча, кхоалагІча кой гер я, хІана меолъа доацаш из йолха а эца а йиш я. Балхах къехкача неха во масал лу хьаьналь къахьегача болхлошта. ХІаьта тха оагІорахьа цу тайпарча нахаца къовсам лоаттабац наг-нагахьарча кулгалхоша, административни организацеша.

ДІахо нов. Льянова дуьц районерча хІамаш дІаюхча лаьттай структура хувца езаш хиларах, совхозий фу тоадара совхозашта фуна кварталаш дІаюхча боахамаш тІачІоагІдар дех. Цо цІаьха а хьехалир укх массехк шера юкъера Ачалкхе шура дІаийда пункт йилла ахаш районо лехилга, хІаьта из дош хІана а цхьан кога тІа лаьккхадац.

Тха института дерриг болх тІабераббаь мехкаьтта доаха промышленность планах дегІайоалара а республике лелача мехкаьтта бахасаш дегІаккхулара а, аьлар Къилбаседа-Кавказски мехкаьтта Іилма-тохкама института директора нов. **И. 3. Качанишвили.**

Укх тІеххьарча шерашка даьчча тохкамаша хьахьехкад Нохч-ГІалгІайчен пхьайолча районашка мехкаьтта воалла структураш йола. ЧІоагІа гайтари я Алхан-Юртаски цагІе кІоарга скважинаш яха аьнна «Старогрознефта» керттерча геолога В. Д. Галихина ейна предложени, из хьалхалаьхай Іилмахоша. ХІана ратзела бахаш дІадоладарга хьежаш за гІулакх.

Іилмахоша производственникашца кхьаьна кийчъяь 6—7 эзар метр кІоарга буруе тохача скважина конструкци технологи. Эргадаьхха тоаьеш лаьт цо дика хилар хьахьехха одноатрешечни ест, цоьца скважинаш йоахача чІоагІа эшаш йола доачал. Грозненски конструкторша кийчъяь тІоанашта токаш бенаш. Сапожков. Савва шерра юкъедакхар. Мехка яхи миллион сом пайда баьб цар.

Олег-Срат [illegible] «СердаЛИ» [illegible] утаьолроран газ дьаьта чу ухийташ дукхагІа мехкаьтта — хьалашкхара процесс. Из бахьан долаш кхи тІа а 40 эзар тонн совгІа мехкаьтта даьккхад. Вай республикерча ГІойт-Корт яхача мехкаьтта доахача моттиге юкъехьа лерІ из процесс.

Нийса хургдац дувца дукхьал хила мар мара лац аьлча, йоах тІахо нов. Качанишвили. Института балха юкъе дукха да кхоачамбоацараш, хІаьта уж дІадахара тІагІертта къахьегаш а ба Іилмахой. Вочча хьалз тІа ба топвара боахам, из бахьан долаш пхьаза аварен а хул. Из тамашийна дале а, бакъда, оаха кийчъяь керда методаш Іалашьмате ледара юкъехухь балха.

Института аь критика нийса лерхІ оратора. Института кертта хьалъяр сихде, экспериментальни база вІашагІйоллар дех цо. Болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гІуллакхерча наха, Іилмахоша дІахо а лакха лоаттадерга Нохч-ГІалгІайчен мехкадьттахой сий, аьлар цо ший къамаьл чакхдоалаш.

* * *

КПСС отчетни докладах бола шерра социт тІаийнар конференце.

СССР ГЕРЗАШЦАРЧА НИЗИЙ 50 ШУ ДИЗАРГА

1-ча Конни эскадрон Іібахой моттигь, 1920 шу. — ТАСС фотохроника.

Ракетчашна учениш. — ТАСС фотохроника.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

«АЗЕРА ДЖОНСОНА ПОЛИТИКА ЙОХАШ ЛАТТ»

Къамая кортамукъален фронта бIухоша Сайгонан Къулбехьен Вьетнамерча кхыча йоккхийча городаштен ечa майрача рейдаша, американски интервенташтен марионеточни къулбехьен-вьетнамски бIукаштен Iалалмате доккхий зенаш а деш, берригача мехка дIахо а чIоагIIа латтача тIемо дерригача дуненга дIахьекхаб оккупанташта ечa халкъа дукъален бокъонна бола низ.

Вьетнаме «кастта а хьалда а коталое ергъа яхаш хабаранца кхоабеш лелабаь американцаш хIана хинар фуд ха гIерташ ба. Инаралаш хIанз а хьаьрбальнна хьуэв, Къамая кортамукъален эскара наступательни операцеш» тIеххьара саувзалга» да яхаш хьакхайкхаеш а «моастагIчоа хиина зенаш доккхий да» яхаш кураллаш еш а. Пентагоновски тIемахой хьаькъалерча дешаща доастамбаьхар цIи хезача американски фельетониста Арт Бухьальда, кедейцашца хинкеча тIема «турпала», юххера а шен шиъ отряди хIалак а байташ, селлара дукха коталонаш яьача инарала Кастера истори дагa а кохийта.

США-рча дукхача политически вахтелийн обозревателий уйла ВIашагIкхийттача Штатий ерриге империалистически политика кIалхаръялар тешам боацача кIоат чу кхачийна хилар тIа сецай. «Йохаш латт Азера Джонсонен Раскен политика, — яздо кеккхагIа волча дунен халкъашта юкъерча американски обозревателa Липпмана. Йохаш латт, ВIашагIкхийттача Штаташта тIема низа новкъосталца азиатски континенте ерригаш ниисъе могаргда ьнна хеташ йола уйла а».

Къулбехьен Вьетнамерча патриоташ толамаша хьахьехар, Тхвеу - Ка кликацарча кIеззига мара боацача шоай дакъе ехкараашкара дIалийкхача, мехка бахача берригача наха оккупанташ гоама хилар а шоаш хьабахкача новкъа уж юха дIагIолта цар дIадехаш хилар а. «Мехка американцаш эггара дукхагIа гулбеча метте» восстани къайлагIа малагIча тайлара кийчьаь чийа йиш йолаш я кхетале гIерташ. «Вьетнамерча американцашта а цига бахача нах а юкъе бокхa шуъ латташ хилара» хьакъехьа са ца тедеш йола уйла сецай «Вашингтон пост» яхача газета. Цул совгIа, йоах газето, ВIашагIкхийттача Штаташа доккхал деш хиина сайгонски режим «бахача наха юкъе хьаллоацаргйолаш яц».

Чубахача кIоат чура араболаш никъ гу цхьаболча американски политикашта США правительства шийна машаре переговораш е безам хилар. Хабараш вита а дита, гIулакхаша хьахьокхарах, «ТIеман политикига юххера а, цхьакха дича а дIаьхла юха а хьажийна дарг ца хилара» хьакъехьа яздо «Нью-Йорк таймсо».

ХIанз укх сахьата, халакеге а, ахьаккха факт яц мегарг а йолаш йола переговораш е ВIашагIкхийттача Штатий правительство кийча хилар хьахьокхаш. Пачхьалкхен секретаре Раска дьача къамаьлах гуш да, совкъа дьакка Джонсона Сан-Антонно хьалхашка оттаяь тарлургйоаша условеш дIахо а США официальни политика йолаш юсаш хилар. «Из да вай дича дергдола эггара доккхагIдар,» — аьлар Раска. Из-м хьаметтел переговораш е доаш яц яхаш ДРВ бехка е гIерташ а вар.

Уж тайпа къамаьлаш корта боахаш хилар кьахьекхар ДРВ кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Нгуен Зуй Чина. 8-ча феврале Франс Пресса корреспондента ше интервью луш министра къаьгга хьакьекхар деш машара наькъаца къаьастадоах йола ДРВ позици. «Переговораш дIайолалургьа, — аьлар цо, — ВIашагIкхийттача Штаташа, цхьакхо тайпа условеш а ца уттаеш, Вьетнама Демократически Республикана чуэгIийта бомбаш а цуьнна дукъаллара кхи мел бола тIема актаж а тешнаме сацалиста минуте деша».

«ГАРОЛЬД ВИЛЬСОН ОТЧЕТ ЛУШ ВА» ВАШИНГТОНЕ

Английски премьер ВIашагIкхийттача Штаташка вахарах кIанзалша санна гIар айьац газеташа. Атлантика шиина а оагIорахьа из непайоазоно хоашшехьа а деш да дьнна хетаду. Английски газеташ хетт: ВIалла вахa воагIаш а варий Вильсон США? Сий лохдарал башха хIама хургдий-хьогI ца вазитах?

Президентаилра Джонсонацара Вильсона переговораш Англе экономически хьал тоадара чакхдаьлача гIулакхий хьагьехьара «отчет» а аьлар американски радиокомментатора. Английски стерлингий фунта яьча девальваце тоъал чIоагIIа оагIийр капиталистически дунен финансови система, хлерама кIалгIоттадир доллара гара хьал. ХIаьэ хьоасталала гаьна да финансови халонашта юкъера тоаллица араяла Англе вIаштIехьдаргдий-деший. Цудухьа США-е ше кхетавар а цхьакхa диче а шийна ца хилча дергдоаца новкъостал дар а догдоахаш ва Вильсон.

Цхьабакъда, Лондонерчар шоаш шоашка ду хаттар: шоаш деча гIулакха меттел США-с дIа фу дехаргдаьхьогI? Цу гIулакха шa мел хила йиш йолаш дац: Англегара декаргда тIема мел дукхагIа дIайоаш а эггара хьалха Вьетнамера американски тIом дIахо хьалхоархилга а. Дика хоаш да, экономически халача хьал тIа дилар бахьан долаш ца йоалаш лейбористски правительства тIема гIулакхашка дIалохар кIезиг-дукха кIезигдар Вашингтоне мога ца деш тIанйцалга. «Президент, — яздо «Санди телеграф» яхача английски газето, — раьза вац Англе тIема гIулакхашка дIаухийтар кIезигдаран сиццаь английски гераешара низаш Суэцагара Малхбоалехьарча районера дIадигарна».

Вильсона кIалхоралa никъ ца хилaрах, «Гардиано» майяхара, «Британски хьалхагIе а санна юхаукзалургья Вьетнамерча американски формально хийраювлара» аьнна английски премьера США-на дош дала лезаргхиларах мугIарера англичанаш тешаве гIерт буржуазни непайоазу.

«ДЕККЕ ВАЛА ЛАЬРХIА ВАЦ» БРАНДТ

Малхбузен Германе кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Брандте, Равенсбурге социал-демократий собране шe къамаьл деш президента де Голле сий доалеш дош аьлар. Из шабра гуш дар Брандте дaь къамаьл кепатехача ДПА яхача малхбузенгермански агенство хоама тIара. Бонно бакъде ца туггашехьа а, политически халахетар гIеттад.

Шиина а мехка непайоазоно хIаьэ а тIехьа дуьц Брандте дьлоадa аха дешаш цо аьнна за с оланза да ача дош. Цхьабакъда, гIулакха мaIан соnex латт аьлча, из латт, цу мехкашта юкъерча гIулакхашца къайлагIа IчIана мел латтa халахетараш непайоазон оагIонаш тIа доккхарa цу доало новкъостал даь хиларах. «Вилли Брандте даь къамаьл, — яздо французски «Юманитес», — де Голле сий доалеш хиннадале а хиннацар а. Францe ералъерча политикана чIоагIIa критика еш дар. Парижен Боннан хьаштеш вIашкаккхохкалелар массадолча доакъошка тIа-тIа чIоагIагIа кIоаргIлуш латт, из де малхбузенгермански империализман американски империализман барт цаI хилар».

Белгтала, нагахьа санна Бонна доалду гIоарадш Малхбузен Европе американски влияни лоаттаe гIерташ дале, французски правительство цу влияне хоадамболлаш дукьала я. Масала, де Голле цкъа санна дукхагза а къамаьл даьд Англи «Юкъарча рынке» дIачуэцара дукьала, цунга гIолла американски капитал европейски континенте чуйолилга кхы а дукхагIа чIоагIлургхилар а доарлаш.

ХIаьта ФРГ-ес хьаллоаш Англи тIакхе гIерташ йола хIамаш. Бонна боккхача вахалаша укх тIеххьарча хана переговораш яьй массехк европейски столице (масала, Брандта — Брюсселе, хIаьта Кизингера—Риме). Уж гIертар портнераш шоашкахьа баха а «Юкъарча рынканa» чухьа Франценa духьала шийн тайпара политически блок вIашагIйолла а. Цунах, «Монд» яхача французски газето яхачох, де Голль «Европе сатем боабер», юкъарча рынка «кхаIараш лорнеш латтa дика уйла йоацa нербер. Вьетнамерча американски политикана корта [illegible] кратнинa ер, НАТО-на нашдоаккхар»... санна лоархIаш вар.

7-ча феврале ше бундестаге къамаьл деш, Брандта хьакхайкадир юха кIирагIа кашлераша цхьана визитагIа Париже вахача хана жгигa дехке вала лаьрхIа вIалла вац» ше аьнна. Ловнерча халахетаро оттаяь атмосфера теркал а еш, — яздо «Орор» яхача французски газето, — юстарара зембоахараш «фу хургдахьогI аьнна хеташ сатувдаш ба канцлера Кизингерен Брандтен Париже хьоргйолчу визитага. Потода шельйла мегаш я...».

ПЕРСИДСКИ ЗАЛИВЕ ХИННА ДОВ

Массайолча белгалонах, Персидски залива райоле керда тIема-политически блок вIашагIйолла лаьрхIа англо-американски проект ехай. Бахрейн яха гIайре дагайохийташ болча хи чурча кхерех я кхийтта.

Цу блока юкъера нертгера дакъа Ираман Саудовски Аравенен кховчадеш дар. Юкхьанца доала дIамa вIаштIехьа лел, аьнна хеталора. Ирана шаха дIатIанйцар Персидски заливе «кхерамзлен стабильности IалашъяраI хьакъехьа» шин пачхьалкхено дIахо цхьана леладергдолча гIулакхех лаьца доттагIал тIехь къамаьл де Эр-Рияде кхача аьнна Саудовски Аравие короля Фейсала сина предложени. Визит 3-ча феврале лаьрхIа яр. Геттара везеш шах тIаэнара гихх а кийчо еш латтар Эр-Рияде. Цхьабакъда, 3-ча феврале Эр-Риядена ЮПИ агентства баьча хоама тIа йоахар: «БIаьш триумфальни аркаш дIаяхен ирански байракхаш Iовхен болабенныб тахан болалой. хIинка яьча укхозе ца лаьрдIа хиннача Ирана шаха визит юханьккхай...». Цу хоама тIа къхачох, шаха шийн визит юхаяьккхай. Тегерана яхачох ирански территори лоархIаш хинача Бахрейн яхача гIайрен суверенитетах лаьца короля Фейсала яьча заявлена ше «эгIазонгалдаь».

Бахрейн XVIII-чIа бIаьшере чакхъяллалца Иравски пачхьалкхена юкъейоагIаш хиннай. Цхьабакъда, тIехьагIо Iарбий шайхаш гIайре Ирана тийша хIамa доацаш цай мукъагIа хилар дIа а кхайкалаь, шоаш Англе доала мукъагIа бахаб. Англи Персидски заливера дIаяха мегаш хиларо Ирана дагадохийла чIоагIйир цу гIайрена йола шай «исторически бокъонаш» юхаметтаоттаpа. Цхьабакъда, Саудовски Аравен Кувейтен правительствашa, цу гIайре Ирана шай хила еза лаар хари а деш, хьакхайкадаьд, Бахрейнски княжества а ерригача Персидски залива а «Iарбий оамал бIарчакал» лораe лаьрхIа шоаш хилар. Уж заявленеш а уж Тегеране эгIазал гIоттаяьраш а.

С. ИВАНОВ,
А. РАЧКОВ,
И. БЕГЛОВ.
(ТАСС).

Каирера пресс-конференци

КАИР, 8 февраль. (ТАСС). «ВIашагIкхийттача Iарбий Республика тIакийнай Гаргарча Малхбоаленах лаьца ООН-а Кхерамален Совета резолюци Инде, Франце, Советски Союза хьалий цу резолюце тIа дундечунга хьежжа», хьакхайкадир селхан ОАР-а информаце пачхьалкхен служба кулгалхочо Мухаммед Хасан Эз-Зайята, массаза а хIара кIирагIа цкъаза гулъеча шийн конференце ше къамаьл деш. Цу цхьан хана, белгалдьаккхар цо, тешa йиш йолаш цхьакхаа тайпа хIама дац цу резолюце положенеш кхоачашъе хайча хиларах.

Израильски агресси бахьан долаш Суэцки канала чу дахийса венам хьадалара балхаш ОАР-а юха а дIадоладергхиларга дог даха йиш йолаш хIама дий, аьнна, аьйга дьча хаттара жоп луш информаце египетски служба кулгалхочо цIаькха а белгалдаьккхар, шийна хоашшехьа а шийн граждaнех израильски оккупанташта хьежоргаш де лаьрхIа ОАР ца хилар.

Эггара хьалха 1956 шера Киргизе лайзар Идриса дуга кхедара гIулакх. Цу хана дена из культура дукхаезаш хьалоагIа из.

1964 шера дена дуга кхедеча звенона кулгалдеш ва Идрис Гудермесски района «Октября 40 шу» яхача совхозе. Дукха къахьийгар цо дуга дIахув лаьтта удобренеш теха кийчдеш, звеной членаш из тIеххьа гIулакх дезаш йола культура кхее Iомабеш. Цох доккха беркат даьлар Арсаев Идриса. 1966 шера дуга лакха хьувкъам чуэцарах «Знак почета» яха орден елар цунна.

Укх шера хIара гектара тIара 35 центнер дуга даккха дош денвад Идриса звеной членаша, хIана лаьтта тоалеш удобренеш тувсаш ба уж.

Пхе шера шаьн даь шера кхоачашъе безам ба дуга лехадерий.

СУРТА ТIА: звеньевой Арсаев Идрис.

Н. Кобищанов сурт.

КЕРДА КНИЖКАШ

Укх денош Нохч-ГIалгIай книжни издательства кепатеха арахийцад «Нохч-ГIалгIай АССР исторех йолча очеркий» хьалхаре том.

Книжкаш доагIарнаша Iоахьамате самьодавший пайдане хургIа из книжка.

Изшта кепатеха арадаьннад Ахриев Ислама язъь «Яндиев ЗаIам» яха повесть, Бекиев Ахьмада «Беке къонгаш» яхача романа хьалхара дакъа, «Дийна хьастаж» яха Г. А. Ершова очеркий книжка, иштта дукха кхыдараш.

Ахриев Ислама повеста тIа дуьц ГIалгIайчен граждански тIом латтача цараашка белогвардейцех лийтача партизански отряда командира Яндиев ЗаIама вахарех цун турпален гIуллакхех.

«Беке къонгаш» яха роман вай мехка революци хиннале хиннача гIалгIай нарта вахарах дуьцаш да.

Кастта вай республика тешаргдолчеш керда хургьа уж произведенеш.

С. БЕРДОВ.

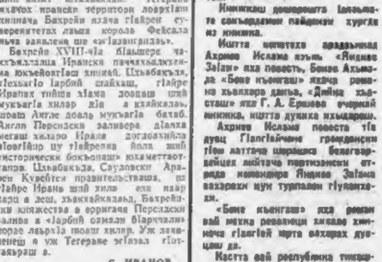

КЪУЛБЕХЬЕН ВЬЕТНАМ. ГУЭ ЯХАЧА ГОРОДЕРА ТIОМ.

СУРТА ТIА: сайгонерий-партизаний тоьпий алано лийца американски форда гIаьлой дочкъа меттиг лехаш ба.

ЮПИ—ТАСС телефото.

ИСПАНСКИ ТРАГЕДИ— НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕН ТЕАТРА СЦЕНА ТIА

...Йоацах дайтта чIараш, маьлхадIоалдаь, тIех дегта кIестий шеллаш. КхергIой хагIаш тIа лоаIаеча санна юхьесца латт къона испанка. — Цхьан хIанакха хьежаши саьмзухане ца хьаьр гу цун гIайгIаеча бIаргашкара.

...Масса йоагIача гоцца хогий таха хоз. Сихха хьачуволл вар — Леонардо. Хьалдьахьа боалаш шод а болаш йола бос баха цун ших кхи а кIайгIа хетийт цунна тIаьнкхача тон бессача ноча. Шийн бе хьалла Iоарца нуар лостталь дIа а кхийта. Лаьтта гIолла вIаьхьелде Iоарч из, гон вIаьхвалалрах гIоарал дайнь а волаш. Цхьабакъда, сесага бехча куш шийх хьокхадечу, скаржнове шийн дохьаш хоалла ца тохача санна, уравких из. Ше цIагIа вале а, уйлаш гаьна а цуи. ТIаккха цIаьхха, букъалчкхе хIама тохача санна, раьза йоаначa сесага дешаш: «Кхоана дальвеший йоI ека чубоагIа. «Юхебиса оцe тIаЪахийта а ше юхаккхоала гIерта — вой чуулладеча агаrа тIаьоьда. Цхьа никъ яьнича гIолла, юха а говра тIа а хайа, шийн безам латтачахьа хьед из...

...ХIаьта цига, Iинерцача бийсанна гIала-набараша готъаь дьувжаш тIакIаьтIаьлaн вoх, цунна ехаш хинар. Даьхен ахархой традицешта мугIазь а йолаш, сний лоIамагIа» кхычунга маьре йодар...

Массаза а иштта хьадоагIаш да саг йоалделга — из лаьттан вIашагIтохилга, рукъьаш Iодделга, цIа — ираз бахьан долаш къовсам лоаттабелга лоархIаш. Леонардо фу горо вр? Мисна цIалги ма усти! Цхьабакъда, цун дег машар бе тугаш дац. Адамий ираз деза цунна. Цудухьа ва кийча ва ираз бахьан долаш, дерригача законаштен традицештен духьала ше цхьаь тIом бе!

Хала да безамо яьча чоьно цIеша тIаа дог деттадуш санна йолча аьц спектакла тIайийрa уйла охьаккха. Иштта чIоагIа, уйла тIаозаш йола минуташ дукха д а Ленинградски театра, музыка, кинематографе, институга дипломанта Хакишев Руслана оттаьча «Шийн Iодаха хьолчагIа» яхача спектакла тIа.

Режиссеро хайнад лоамаройахархой вахари оамалаши шоаш маарра хьа а хьокхаш, испански трагеди иица.

Испански поэтен драматурген Федерико Гарсиа Лорке творчество дерригача дунеина йовзаш а доккха къонахчал долаш, сага царгIато бахьан долаш, ширача замалахьарча феодализмах юкедисараша тIалоатталеча Iазапа духьала дьинаре къовсим лоаттабеш хиларца.

Режиссера езеннай царгIато дукхаезаш долча испански халкъа дикагIа йолча трагинех оттаьча Лорке драматурги. «Шийн Iодаха хьолчагIа», яхача пьеса автор поэт, драматург, художник, музыкант хиннав. Из башхала дика кхетаьйй из оттаьча Хакишева, спектакль ашара муамашца хоттьий, событеш эмоционально кхы тIа а кхозкайолийташ дола Гарсиа Лорке поэтически произведенешкара мугIараш сценически композицена юкъе а хьоцш.

Реальни событеш символически ассоциацешца вIашагIъуаш йолча пьеса образность кIоаргга кхета а яь, спектакль оттаьчо сов дотчох чукъаьнкхай действи. Хьалхара эпизод — кусиала гу тIа: шийна тIаккхача гIерташ вола Леонардо вар. ШоллагIа эпизод — из маьре йодаш оттача ловзарга гIийло оттача фатаца ше хаххаоолар, хьашанта ни кьера цунна хьалхаинка увтта IингагIаш, цун ногашка вIашийй чоал а жалаш Iомегъ цар бера тростам е тоашаш. Цо, сердатов художникаш Х.-У. Бестоевца цхьана кхы а кIоаргагIа хьагучаьлхар уйла чIоагIагIа тIаоаш йола оамалаш. IазагIа, Iаьржа, цIа бесаш сихха-сихха хувца а хувлаш, курача испанка образ оттаьча художника А. Тулахе.

Уйла тIаерзаш оттаьча спектакло увзарвоалхаш сахьтъухийт цхьанне Iоахал кхоачаргхилара а обществе ширача замалахьарча бирсача гIулакхашa тIалоаттадеча низатга а. Авторо кайна боалийт шоьшта гIайгIен Iоахали кхачьехаш йоллашъяхьа а, бIаьшераш хьалдагIа дене хьадоагIача ширдаьнача закошанц яхар де Iема нах. Цун персонажаш — гульяь образаш, из шийна хоашшехьа а белгалдоаккх це, цирна шоай цIераш а ца луш: алхха Нана, ЗIамига сог, Нусцал, Сесаг аIар вара. ЦаI вара вац цига шийн цIи йолаш — Леонардо. Авторо цу тайпара сеьеш айю цун образ — бIаьшераш хьалхагIа дена хьайоагIача хардоаншa бокъонца дола сага ираз бахьан долаш ше цхьаь къовсавало караIдаьлачa сага образ.

Спектакла тIа цу гульяьча образаша актераш дехьарийла бу боккъонца саьлдена хила, кулга а юхьа а оамалаш ниIса харжа, цIагIарча вахаре хулча тайпара уж ерзae ца а гIертaш. Леонардо — къона актер М. Давлетмирзаев — майна кIалхарлaла гIертача ираза тIехьара вала дагабоацаш тIаххувш ва. Цун багара мел доагIа дош — доршевпача ниа болча сага зевне оаз. Шийн денаьлах бIубенна, хьиметтел Iоэжала духьалъотта а кийча волча сага санна тIаххьанна лелаю цо маьженаш. Цунна дола эаши сацчоа доар мара дац.

Вала кийча хиларна хьахьекк цо безама цIенала иим. Малаа тIакхха цунна уллуира вар? Малай, из йоI—наьха нускал?

Актрисас Н. Хаджиевас, белгтала, лоача сибатехьа, тешн болаш, хьахеш йовзаш, къьоэа гоналхарчарца къамаьл деча хана гIайа йолаш къьаьстта а шийн дего къобаблаеш йола хIамаш дезала хьаштaш бахьан долаш тоIазе гIерташ ше-шийна цо миа бен йолча минутацка.

Дорхъеннача Наьна лоIамах тIахьежадаь кхит саперника тIакхоач — шаккхе а ла, къона, нииех теабенна болаш. Нана? Нана дика дог долаш сaг я. Лаьттан тIа мел бола ноаной а санна дог-уйла дика долаш я. Шийн дика уйла хийца а хийца, из къаьза гIулакх сене дагадохийтад цунна? Образ иштта хувцалдар чухьарча бокъача низаш къадьехх театре къахьнагIча актерех йолча цхьанне Нохч-ГIалгIай заслуженни артисткас, тешаш тIаьрча йоккха трагически роль ловзаеш йолча Хакишева Хьавас.

Нагахьа санна цхьаммарча сценашка цун кер чура йоагIа оаз нийлача шийн маьрзен воIацен болча, безамах, зIамагIа волча воIацарча бочача йоагIа ц... хинцаале, сагйоалеча эпизодашка — из я тоаш бола, хабара маьра йоаца, цIен-наьна санна долача хIамах санхуш йола шийн къахьегаша курача тайпан воккал.

Сатохаш, безаме, лоаппа ала, араз хила мегаргдолаш йолча дахьхех лийнача тоам болча сесага бакха — дика образ хьахьекхай Багалова Зулая.

Гулиева ловзаеча роль тIа даь оамал халахите а цIена йоацаш, хьада йоацаш нийсъенний. Шийн бирсача цхьоалиа цу дакъача лоаманна йоккъевннача, ма ца безаш хиннача шийн сесага гIайгIанна хьалха сa, цIаьхха, сомавальча санна, дестадеш кулгаш а долаш къамаьл де воллу. ГIайгIанца дезаденна хIама доацаш ла цо йоIага вош дош къамаьл: «Шийн наьнах йоазаргйоацаш а из». Цо дуккхьаз а оча уйлашкара хоацц вахара дукхача шерашка хьахина, цун дог тийша дола хаьдда хIинца. Хучиев Адама хьахьекха дегдоахача зIамигача сага образ дика аьттув болаш нийсъенний а дика аьттув боацаш нийсъенний а аьнна ала йиш йолаш дац. Режиссера новкъостал хьад цунна дог цIенача, дика уйла йолча, къахьегаш дукхабеза хIамигача сага, цхьа лехача унзарча вахьча безбучава санхетамах тукла а хаь, саг вел къаьнаьньнача, наьна дукхаезачa ваIа оамал хувцалдаш теркал а даь, цун образ хьахьокхара.

Цхьабакъда, дукха сценаш формена, дукха гIулакхаш дог чура доагIаш доацаш хойташ делаш Хучиева. Цу гIулакхо тоаш хилийтац образ, йоIага дагдоахача вIамигача сага вахара лоархIам чIоагIбийтац. Цхьабакъда, уж кхоачамбоацараш доалхаш але а, бIарча хьайкача Хакишев Руслана дипломни спектакль дерригача дунеина вовзаш волча 20-ча бIаьшерен классика Федерико Гарсиа Лорке чоалхемгIарча произведенеех цаI кIоаргга поэтически пластически — образаш ферма а хьа хьахьеккача режиссерa цIенхашта творчески котало.

Цун маIан да вай Нохч-ГIалгIай театре кхы цхьацкха а къона талантливи режиссер вена хилар.

Г. ЩЕДРОДАРОВА, театровед.

Сцена дукхаезараш

Вай республике массанахьа йовзаш а просвещене болхлой республикански цIен театральни коллектив.

Дукхе дика гIулакхаш карагIаьнах цу театра творчески коллективана. Массенказа вьетупленеш яьй республика мехкашта лоашта, юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка. Зригелашта чIоагIа дукхаезаденнай Э. Войнича «Овод», Н. В. Гогольи «Саг йоллакр», И. Эвальда «Майра дог» яха спектаклаш. ХIара шера кердa шиъ-кхоъ спектакль оттаю кагирхой коллектива къахьегамхошта хьалхашка.

Спектаклаш кийчъеш доккха новкъостал ду цу коллективана Нохч-ГIалгIай АССР-а заслуженни артиста Евгений Иосифович Красницка. Талант йолча режиссера ше укх коллективе болх баьча юкъах дукха сикъердаме а чоалхане а спектаклаш кийчйир. Коллективе хаи-хайнаьа дIахьоьа актерски говзал, грим, сценически диалог, режиссура Iомаяра занятеш.

Театральни коллективана юкъе сценически говзал караерзаярва къаьстта белгалаьнна вар Владимир Реутов. Из шийн когаметтта болх бергболаш Iомаеш дукха къахьийтар Е. И. Красницке. ХIаьта из залха а довизар. Дика чакхьяккалар искусство дукхаезача Реутова М. Ю. Лермонтова цIерагIча театре болх беш йола театральни студи. Ше хьалхийнача театре коллективе режиссерала болх бе волавелар тIаккха В. Реутов. М. Ю. Лермонтова цIерагIча республикански театра карттера режиссер вола Е. И. Красницкий хIанз а цахаддаш шефство делаеш ва ше болх баьча кагирхой театральни коллективе.

Дуккхача шерашка коллективе цахаддаш хьинаре дакъа лоацаш хьабоагIа Зубенко Владимир, Шыдко Людмила, Шахвердов Анатолий, кхыбараш. Толамца выступленеш ю коллектива Саратовски, Краснодарски, кхыча а драмтеатрий сценаш тIа а вай республикански М. Ю. Лермонтова цIерагIча драматически театра сцена тIа а.

Белгаладаккха деза просвещене болхлой цIен театральни коллективе хьалхийна дукха барам вай мехка тайп-тайпарча театральни училищашка дешаш хилар.

ХIанз цу кагирхой драматически театре дакъа лоацаш 30 совгIа саг ва. Царна юкъе ба хьехархой, студенташ, школе дешахьарча классий дешархой. Шоай балхах, дешарах мукъа мел йола ха шоашта дукхаезаденначе гIулакхаца дIахьу цар.

П. СЕРГЕЕВ.

КЕРДАЧОХ БИЗЗА ПАЙДА ЭЦ

«Малгобекнефть» НПУ цхьалагIча промысла дукхагIа йола скважинаш къьена я, цудухьа геттара бехктоахкаме да царна лаьттан кIалхара ремонт яра балхаш найса леладар, хIаьта мехкдаьтта дукхагIа даккхара лоархIаме да къьначa фонде геологотехнически мероприятеш яь чакхъяхар.

Промысле мехкдаьтта доаккха юхо бригада я, царга хьежжа лаьттан къалхара ремонт ю бригада а я кхоъ. Укх шера эргабаьккхаб оаха цу бригадай болх. Нагахьа санна дIадахача шерашка мехкдаьтта доаккхачен лаьттан кIалхара ремонт ечен бригадай болх къаьстта лоархIаш хиннабале, укх шера уж вIашагIтехай. ХIанз хIара мехкдаьтта доаккхача бригадана тIачIоагIъяьй цхьаьнца ремонтни бригада, хIаьта балха итогаш токкаш хьахкамаш цхьана лоархI. Цу гIулакхо вIаштIехьдоалийт балла ха кхое а болхлой бехктокхам лакхбе а.

Лаьттан кIалхара ремонт ю бригадашта керте латт йоккха опыт йола говза мастераш П. М. Храмаренко, Г. А. Ткаль, И. С. Ткачев. Цар болх дика лелаяга хьахьокх укх масало. 1967 шера полземникий бехкагIа вIалла а шозлагIа лаьттана кIалхара ремонт е езаш хилалзар промысле.

Дикача гIулакхашца боазаш ба коллективе цу бригадай оператораш Н. Чаплыгин, Х.-М. Салатов, В. Бакчинов. Массехк шу да В. Бокова оператора гIолачала вола, дика Iомаьяь цо шийн говзал, кастта оператор хургва из.

Лаьттан кIалхара ремонт ечен бригадай балха юкъе кертгера дар да тIехкIоаргача насосашта, АПР-2 яхача дIоагIашта ремонт яр. Из бехктокхаме болх тоазаца дIаьду слесараша А. Чмыхова, А. Заидакова. Цар шинне скважиний насосашта ю ремонт тIехдикь хилар бахьан долаш, скважинаш ремонт ца еш болх бу ха пла, нага хьежача 65 ди хила дезача 95 денаха дIаккхоачадаьд. Промыслана чIоагIа пайда бу цар. ХIанз аьлча цIена массе эзаш хина цох 53 сом доакх, хIаьта хьарел воаIа йоацача ремонтева арайоалача насосашка дIадолар 17 сом мара дац. ДIадахача шера ремонт аьча насосех коллективе хинна пайда 10.000 сом да.

Укх тIеххьарча хана цхьа дика хIама дIадолаьд оаха. ХьалхагIа хала делар тха болх царнирн дIоагIаш ца тоъаш, дарашна а болх бе хала дар. ХIанз А. Чмыховен А. Заидаковен шоаш хьалу уж дIоагIаш. ХIанзе кийтта дIоагIа даьд цар. Цу гIулакхо дикка новкъостал даьд.

Хоаш мадарра къаьнача фонда скважинашкара дукхагIа мехкдаьтта даккхара лоархIаме да царна тайп-тайпара обработка яр. Цу дакъе дукха моттиг дIалоац бурув техача зоакна активни веществаца обработка яра. Цул совгIа промысла воккхагIа волча инженера Н. А. Орехова рационализаторски предложени ещай цу зоакна физико-химически обработка ергйолаш. Из гIулакх шин скважина тIа мара даьлац оаха, дале а цох дикка пайда хургбоагIа хьагуш да. ДIадахача шера ерригача промысле 75 геолого-технически мероприяти чакхъяьккхай, планах 48 чакхъякхха езача. Из бахьан долаш 29 эзар тонн мехкдаьтта дукхагIа хьаьккхар промысло. Эггара дукхагIа пайда яйнар цу мероприятех М. В. Норий керте латтача цхьалагIча бригаде. Планах 19 геолого-технически мероприяти чакхъякха езача вар 26 мероприяти балха юкъейоалае вIаштIехьаьлар.

Дика дIадоладаьд тха промысло петилетка хьоалагIа шу. Январь бетта планах совгIа йиъ эзар тонн совгIа мехкдаьтта даьккхад.

М. БАЛАЕВ,
«Малгобекнефть» НПУ цхьалагIча промысла скважинашта лаьттан кIалха ремонт ечен воккхагIвола мастер.

ДУГЕИ КIАИ

Ерриге телевизионни зараш дIалоьцуш — куц доьна, дагIа телевизор малайце сурт, цунна хьалхьашка — сайкаче лоькьаний, книгаш, букай бIарча гув. Экране кIаи гIолле китайций, малайций, ... гIоьний метта хьбаь бе безам оттийта тIаьехаш, цун чуловцаш ба: арамо хоза, мел болам хургда шу... аттаьа санна... хьоьрах даь дедош дуъ. Вайна кIезиг-дукха бола ... из — мах маьнх ле изайга ца хоашш мичаб, фу бала этто могаду массанена а доаваш доле цIа?.. ХIаьа ма бала бахан ба.

Къулбе-Малхбоален Азе керадоаккхо оарц доаь цу района дугагIа маккашна дуга тоъаш, цун маьлаш даьн иаккхун доагIа, фу гIулакхо цIенхашта сагадьда дуга масса а мел кертгера кхача болча Индонезе, Малайзе, Сингапура, Филиппинаш бакъча маькa.

Китайцаш, малайцаш, индийцаш, пакистанцаш бахача Сингапура тIадеш даьнне ца Iойа а дуга кIезигагIа а дукха, кIа доарга боаийга. Из дунен рынкаца шоаш дааргагIа хиларах мукха а. Цхьабакъда, шоаш массаза а буаш хьабоагIа кхача синкапурцашка битийт иштта аьта-м дац. Кепайоазуп, радио, телевидени оарцагIьхний правительства, хIанте цар бакъча накага кIара денна дIа а дуьц дуга доацаш Iе йиш йолаш, кIа цул хIамма а вогIа доацарга. Цул совгIа, кIа дуккха ассиндакьхеча, дукхагIа йола продукташ а санна, ... мехкашкара хIадош Сингапура кхуьйш дуга дIадор кхода йиш я. ХIокха кхода йиш йолаша 20 миллион сингапурски доллар гарта а да.

Цхьабакъда, «кхача» яха дешан «дуга» яха дош цаI йоагIаш бола бала ма кIа дaa бaна безилгаш дIа иштта инатабергбаI Дунен а зама хьалха даьа Iомаль хьабоагIа оамал дIа иштта йоашалургьа! Сингапура кхачан продуктана оаш ассоциация кIа могадаш дукьа, кIа шоарах тайп-тайпара дешош дукхагIа кийчдара конкурс а лелабаьй. Цу ассоциаце чакхдаьккхад оаш кхача бецан «бoра» а.

ХIаьта а вай «хаманаш» кIаьа хургдоаргш тоадараш кIаьйга ба, эггара кIаьннагIа бахь нах шоаш а болаш.

В. НАДАШКИН,
ТАСС-а корреспондент.
Сингапур.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллея Грозней лоадама йовчан а йовцаш, кхьоьла хургъя. къулба-малхбоалехьара цхьаза лаьгIа, тIаккха гIаьхьа мух хьежкаргба, температура республике гIолла 1 градус шелалгара 4 градус йовхалга кховчаш Грозне 1—3 градус йовхалг а йолаш хургъя.

Кховна юкъ-юкъе тIера а хьалаш морхаш хургъя, догIа а укш лоа делха тарлу, малхбузехьара цхьаза лаьгIа, тIаккха гIаьхьа мух хьежаргба, температура бийсанне 5—10 градус шелал, дийнахьа 3 градус шелалгара 2 градус йовхалга кховчаш хургъя.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа, хьажа

14 февраль, 1968 ш.

РАДИО: 6.30 — Нохч-ГIалгIайчен лоагIаладаьр (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.15 — «Грозненски рабочий» газета обзор. 7.20 — Передача программа. 7.25 — Москва. 8.15 — «Ленински некъ» газета обзор. 8.25 — Куприна Виктора... 8.45 — «Социалистически кхачанба» яха бераш (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 18.05 — «Кхиа тIехьъе» (нохчий меттала). 18.20 — Ашараш. 18.30 — «Производстви районашкахь кхоастиящакашхьй» (ирсий меттала). 18.45 — Кхуда лоаш (гIалгIай меттала). 17. — Концерт. 17.30 — «Къонахи» (нохчий меттала). 18.00 — Кхйла лоаш (нохчий меттала). 18.15 — Форда хоамаш (ирсий меттала). 18.30 — Москва.

14 февраль, 1968 ш.

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.00 — Телепередачаш. 18.15 — Мультфильм — хенал хьалха. Хьалхьа дукхагIа телепрем (нохчий меттала). 18.35 — Ашараш. 18.40 — Сага, обществе, закони. 19.10 — Музыкальни училища дешархой концерт. 20.15 — Берашта фильм (гIалгIай меттала боацаш). 20.25 — Дунен мехкашта юкъе латтача хьалот лоаш къамаьл. 20.40 — Киножурнал. 20.50 — Советски Эскаро 50 шу дизарга. «Знание» яха Iилма-популярни программа. 21.30 — Киноконцерт. ТIа-тIа чIоагIлуш доагIа доттагIалаш бувзамаш. 22.35 — Олимпийски ловзараш. ... хьахьежа ... Гренобльера передача, (II.Т.).

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина урам, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3.44.38; редактора зам.—3.39.11; бехктохаш секретара—3.34.38; партийни вахарах, культурах, промышленностах отделаш—3.42.30; юрта бовхамеи оасамеи отдела—3.42.28.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3.44.38; зам. редактора—3.39.11; ответственного секретаря — 3.34.38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3.42.30; отдела сельского хозяйства и писем — 3.42.28.
«Грозненский рабочий» издательство типографи. Революции проспект, 7/84.
Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ06032.
Заказ № 598.